

BASKA DİRİYORUZ

En'ler zamanında vasat Güney Mengin	3
Filistin'de Direniş: İnsanca yaşamak için savaşmak Emperyalizm ve siyonizme karşı cephe Batoul Amin	6
Felaket kapitalizmi ve neoliberal devletin aktüel olgusu olarak mülksüzleştirme Özcan Avcı	8
Siyasi iktidar ve sermaye kısılcacında yükseköğretim Buğra Gültekin	10
Düşmanı gördük tanıdık Şimdi işçi ve öğrenci yeniden el ele Seçil Murtazaoğlu	12
Akademide çocuk, çocuk hakları Sedanur Uğur	14
Sosyal Bilimleri Açın'a yeniden bakmak Beyda Ceylan	15
Göçün ve göçmenin yüzyılı Dilan İpek	18
Sermayenin ölüm makinesi: MESEM Ceren Günel	20
Kapitalizmin krizleri içerisinden psikolojiye bakmak Rozana Urkun	22
Çanlar kimin için çalıyor ya da ekolojik çöküş Beyda Ceylan	24
Yaşamak hayatta kalmaktan ibaret değildir! Devran Ataş	27
Şiddet ve sömürü düzeninde kadınlar Berivan Çingirler	30
LGBTİ+lar demokratik üniversite talebinin neresinde? Selen Dendeş	32
Kapitalizm ve kültürel hegemonya Adar Abluk	34

İzledikçe zor, yürüdükçe yol...

Bu dergiyi basıma göndermeden birkaç gün önce Erzincan İliç'teki maden katliamı haberini aldık. Tonlarca siyanürlü topraktan oluşan dağ Fırat Nehri Havzası boyunca kaydı. Altında kalan en az 9 işçiyle birlikte bölgedeki tüm canlı yaşamını zehirlemeye, kurutmaya kararlıydı. Kayan toprağı kaldırmak aylar sürebilir. Toprağa, yeraltı sularına, Fırat'a, tarımsal arazilere karışan siyanürün zehri ise kuşaklar boyu. Herkesin yaşanacağını önceden bildiği bir katliamdı bu... Tıpkı deprem gibi...

Bu düzen infilak etmeye hazır bir siyanür dağı. Kimimiz bizzat zehrin içinde yaşıyoruz, kimimiz çevresinde. Bir gün kayacağı, kendisiyle birlikte çevresinde yaşama dair ne varsa yok edeceği açık.

İzledikçe büyüyor bu dağ, kimsenin yenmeye muktedir olmadığı bir tanrı gibi görünüyor. Oysa ona yürüdükçe küçülüyor, çatlakları, onu yaratanların heybeti görünüyor...

O halde o dağa yürümeli, açılmış ve henüz açılmamış yollardan. Bu zehri temizlemenin kolay olmadığı aşikar, fakat bizi altında bırakacağı zamanı beklemekten daha zor değil.

ÖZGÜRLÜKÇÜ GENÇLİK

Yerel süreli yayın

Sahibi ve Sorumlu Yazışleri Müdürü: Utku Şahin
Adres: Solakzade Sk. No: 76/21 Beyoğlu-İstanbul
ozgurlukcugenclik@gmail.com

Baskı: EKİM Ofset Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi
F Blok 1. Bodrum Topkapı - İstanbul 0212 576 5412

Ön-arka kapak çizim: *Taylan Ilgaz Kaya*

En'ler zamanında vasat

Kapitalizm, küresel yayılımı mutlak bir sistemdir. Bir fay hattı gibi; şiddeti yeryüzüne çok yönlü bir yıkım şeklinde yayılır. Yaşamın bütününe nüfuz ederek mutlak bir tahakküm düzeni kurar.

Stratejik mülksüzleştirme ve yoksullaştırma üzerinde egemenliğini yeniden ve yeniden üretir.

Bir anlamda yaşama ilan edilmiş bir sürekli savaş halidir.

Ocak ayında yayımlanan 2024 OXFAM raporunun her satırı bu savaşa bir çağrı niteliğinde; yoksulların savaşına! Kapitalizm tarihinde eşitsizlik hiçbir zaman bu düzeye ulaşmamıştı.

Dünyanın en zengin yüzde 1'i küresel zenginliğin yüzde 43'ünü elinde tutuyor. En zengin beş kişi (Elon Musk, Bernard Arnault, Jeff Bezos, Larry Ellison ve Mark Zuckerberg), 2020'den bu yana servetlerini iki kattan fazla arttırarak 869 milyar dolara çıkardı.

Milyarderlerin tamamı ise 2020'den bu yana yüzde 34 (3,3 trilyon dolar) daha da zenginleşti.

Zenginlikleri, enflasyon oranından

üç kat daha hızlı arttı.

Dünya nüfusunun en yoksul yüzde 60'ını oluşturan yaklaşık beş milyar (4,77) insan ise daha da yoksullaştı. Türkiye'de durumlar farklı değil: En zengin 13 kişinin serveti (38.9 milyar dolar), nüfusun yarısının toplam servetinden daha fazla. En zengin yüzde 1'in serveti, en yoksul yüzde 90'ın servetinin 1,4 katı.

Bu "saygın" servet sahipleri, daha fazla coğrafyayı sömürgeleştirerek; dünya nüfusunun daha büyük çoğunluğunu mülksüzleştirip proleterleştirerek; çocuk, göçmen, kadın emeğini köleleştirerek; birçok hak gaspı, güvencesizleştirme, sendikasılaştırma politikalarıyla; teknolojiyi-bilimi bu kapsamda geliştirerek; burjuva hukukunu dahi erozyona uğratarak askeri müdahaleler, darbeler ve daha birçok yöntemleri kullanarak bu denli zengin ve muzaffer oldular.

Doğanın "Sürdürülebilir" Yıkımı

Sermaye, sonsuz kârına odaklı çarklarını sonlu gezegenimizin ken-

Güney Mergen

dini yenileme hızından 3 kat hızlı bir şekilde döndürüyor. Başka bir deyimle 3 gezegen var gibi ürettiriyor, tüketiriyor.

IPCC'de bir tehdit olarak belirlenip aşılması hedeflenen küresel ortalama sıcaklıktaki artışın endüstriyel dönem öncesine göre 1,5°C sınırının aşıldığı tahmin ediliyor.

Bunu kuraklık, sel, orman yangınları, salgın hastalıklar, en sıcak mevsimler gibi olgularla yaşayarak da görüyoruz.

Egemenler açısından kârlarının mutlak koşulu olan meta üretimini, dolaşımını, tüketimini sınırlayacak her türlü tedbir olası iklim felaketlerinden daha büyük bir tehdit. Yok olması pahasına da olsa egemen olmadıkları bir dünyayı tasavvur edemiyorlar. 1.5 °C sınırı gibi, kendi belirledikleri hedeflere ulaşma konusundaki basiretsizlikleri ise egemenliklerini sürdürececek bir alternatif bulana kadar. Jamai-

Ludwig Meidner, Apocalyptic Landscape, 1912

Bu "saygın" servet sahipleri, daha fazla coğrafyayı sömürgeleştirerek; dünya nüfusunun daha büyük çoğunluğunu mülksüzleştirip proleterleştirerek; çocuk, göçmen, kadın emeğini köleleştirerek; birçok hak gaspı, güvencesizleştirme, sendikasılaştırma politikalarıyla; teknolojiyi-bilimi bu kapsamda geliştirerek; burjuva hukukunu dahi erozyona uğratarak askeri müdahaleler, darbeler ve daha birçok yöntemleri kullanarak bu denli zengin ve muzaffer oldular.

ka'da okyanus dibinde, Grönland'da eriyen buzullarda madencilik yapıp Pasifik yüzeyine solar panel-ler, RES'ler yerleştirmekte; kamu bütçelerini, yenilenebilir diyerek bu sermaye gruplarına aktarmakta oldukça mahirler. Bu gidişatin öngörülebilir sonuçları dahi bir çöküşü betimliyor.

Maddi bir güce dönüşemeyen yığınlar

Öte yandan dünya, hegemonya krizinin yarattığı gerilimlerle yükleniyor.

ABD merkezli bir batı egemenliğiyle birlikte Çin'in ekonomik ve teknolojik büyümesi de devam ediyor. Bu rekabet, lokal savaşların daha geniş coğrafyalara yayılarak, vekalet savaşlarından doğrudan emperyal öznelerin içerisinde olduğu, askeri işgal biçimlerinin de olduğu çok yönlü bir şekilde üstelik küresel bir savaş olasılığının giderek güçlenmesiyle derinleşiyor.

Mevcut neoliberal politikaların bağrından çıkan bu olguların, kimi zaman yeterli olmadığı, kimi zaman aşırı olduğu gerekçesiyle ehlileştirilme arayışları olduğu görülüyor.

Geçtiğimiz birkaç yüz yıl doğayı yağmalayıp, insanları mülksüzleştirip, işçi sınıfını köleleştirerek bugünkü ekonomik ve askeri

Küresel fabrikanın bir parçası olan Türkiye işçi sınıfı bugün gençleşmiştir. Fabrikalar, depolar, plazalar, atölyeler, marketler, mağazalar, kafeler, bürolar, şantiyeler gençlerin hayatlarına çökerek ayakta kalıp yükseliyor.

gücüne ulaşan şirketler ve devletler küresel emisyonlarını azaltacaklarını, dünya barışı için çabaladıklarını, demokrasi ve insan haklarının önemini vazetmeyi birer birer terk ediyor.

Kötü bir şakanın sonu gibi; artık gerçeklik karşısında oylanması değil alıştırılması gereken yığınlar olduğunu düşünüyor olmalılar. Küresel savaşların, soykırımların, köleliğin, nükleer silahların mahkûm edilemese de ayıplandığı bir yüzyılı geride bıraktık. Oysa bugün Filistin'de yaşananlar, İngiltere'nin göçmenleri bir yüzen hapisanede bekletip kara parçasına ayak basmadan Güney Afrika'ya göndermesi, savaş çağrılarının yapılması bu olguların yeniden gerçeklik kazandığını gösteriyor.

Filistin için milyonları bulan eylemler, faşizm tehdidine karşı Avrupa'da düzenlenen protestolar, insanların Fransa, ABD, İspanya'da olduğu gibi seçimlerde (henüz) "faşist olmayan" adayları tercih etmeleri hatırı sayılır bir sağduyu olarak öne çıksa da; sınıf eksenli bir siyasal

öznenin olmayışı, yığınların, ne kadar etkileyici olursa olsun maddi bir güce dönüşemeyen gösteri performanslarıyla sınırlı kalmasına neden oluyor.

Üstelik, faşizmin türlü suretlerle ilerleyişi ile bu sağduyunun ayartılması arasında oldukça geçişken bir sınır olduğunu düşünüyorum. Küresel düzeydeki bu gerilimler toplumsal bir belirsizlik ve kaygı açığa çıkarıyor.

Bu koşullarda verili bir yoksulluk, belirli bir savaş dahi kitlelerce onaylanabilir hatta arzulanabilir hale gelebiliyor ve kitlelerin neofaşizmin tabanı haline gelmesi tehdidi açığa çıkıyor.

Türkiye'de faşizmin ilerleyişi

Faşizm Türkiye'de de bu anafolar etrafında ilerliyor.

Sorunlar ortadan kalkmıyor, aksine derinleşiyor. İstihdamdaki daralma, özellikle büyük şehirlerdeki barınma krizi ve yoksulluk gibi bu sorunlar esaslı bir mücadele alanına dönüştürülmediği ve sonuç alınmadığı oranda iktidarın kendi

meşrebince ürettiği çözümler, otoritesini tahkim etmesine, görece genişletmesine, sorunlarla birlikte egemenliklerini de devam ettirmesine ve bu sürekliliğin kendisinin insanlar üzerinde yıkıcı bir etkisi olmasına neden oluyor. Devlet tüm kurumlarıyla işçi sınıfının, gençlerin, kadınların doğanın karşısında. Kültür-sanat politikalarıyla, hama-set ile halkın öz gücünün ayırdına varması engellenip holdinglere dönüşmüş cemaatler, tarikatlar ile sabır telkin ediliyor. Yaşamı durduracak, fikirleri yığınların gündemine onların yaşamlarını da belirleyici bir şekilde sokacak, gücünü egemenlere dayatacak sınıf eksenli bir hareketin olmayışı bu ablukayı dağıtamıyor. Öyle ki, anayasasının ortadan kalktığı dahi bir gösteri siyaseti ile ilan ediliyor.

Bizim olağanüstü halimiz

İşçi sınıfı açısından kazanılmış ve anayasal olarak güvence altına alınmış grev hakkı, sendikal örgütlenme hakkı; Kürt halkının seçme ve seçilme, temel ifade özgürlüğü hakkı fiilen askıya alınmış durumda. Genel grevin yapılabilme koşullarını bir kenara bırakalım lokal grevler bile “milli güvenlik” gerekçesi öne sürülerek yasaklanabiliyor; belediyelere kayyumlar atanıp milletvekillikleri düşürülebiliyor. Depremden hemen sonra Dikmece’de, ardından Rezerv Alan Düzenlemesi ile ülkenin birçok yerinde özel mülkiyet hakkı dahi fiilen askıya alınmış durumda. Oturduğumuz evlere dahi çökmenin yasal hesabı yapılıyor. Can Atalay örneği bu bağlamda bir başka sığramadır ve aslında tüm bunlar hukuk denilen şeyin mutlak bir şey olmayıp sınıflar mücadelesinin ritmi ile belirlendiğinin ifadesidir.

Olağan bir süreçte egemen normlar sivil topluma endekslenir, anayasa

toplumun tüm kesimleri tarafından tanınan, kabul edilen bir konsensüs olarak görünür ve yüceltilir ancak sınıflar mücadelesi başka suretlerde devam eder.

Bugün bir olağanüstü devlet biçimiyle karşı karşıyayız. Olağanüstü devlet biçimlerinde muktedir, olağanüstü hal ilan etme gücüne sahip olandır. Egemenler bugün bunu ilan etme gücüne sahipler. Gündelik yaşamlarımızın dahi cehennem dönüşmesinin bir nedeni de bu. İşçi sınıfı ve ezilenler açısından bu olağanüstü durum, sermayenin ve kapitalist devletin varoluş koşulu olan meta üretimini, dolaşımını, gündelik yaşamın olağan akışını sekteye uğratmaktan geçer. Bunu yapabilecek yegane güç işçi sınıfıdır.

Nostalji ve dayanışmadan fazlası: İşçi gençlik

Küresel fabrikanın bir parçası olan Türkiye işçi sınıfı bugün gençleşmiştir. Fabrikalar, depolar, plazalar, atölyeler, marketler, mağazalar, kafeler, bürolar, şantiyeler gençlerin hayatlarına çökerek ayakta kalıp yükseliyor.

Küresel düzeydeki bu gerilimler toplumsal bir belirsizlik ve kaygı oluşturuyor. Bu koşullarda verili bir yoksulluk, belirli bir savaş dahi kitlelerce onaylanabilir hatta arzulanabilir hale gelebiliyor ve kitlelerin neo-faşizmin tabanı haline gelmesi tehdidi açığa çıkıyor.

Käthe Kollwitz, *The March of the Weavers in Berlin, 1897*

dinleme önerisi...

Filistin'de Direniş: İnsanca yaşamak için savaşmak Emperyalizm ve siyonizme karşı cephe

Batoul Amin

Çukurova Üniversitesi

Siyonizm, Yahudi milliyetçiliğini temel alarak vaat edilmiş topraklarda yerli halkı yerinden ederek Yahudi devletinin kurulması amacıyla ortaya çıktı. İsrail, bu amaçla kuruluşundan itibaren işgalci bir devlet olarak emperyalist ülkelerin bölgedeki çıkarlarını koruyor. Filistin topraklarındaki varlığını 1948'de kuruluşundan itibaren yerli halkı yerinden etme ve mülksüzleştirme politikalarıyla sürdürüyor.

İsrail'in insanlık dışı ablukası altında olanlar, zorla göç ettirilen ve dönüş hakkı elinden alınanlar, işkenceci işgalcinin hapisanelerindeki tutsaklar özgür bir Filistin için siyonizm ve emperyalizmin çeşitli boyutlarıyla savaşıyorlar.

7 Ekim sabah saatlerinde, Aksa Tufanı adıyla, başta Hamas olmak üzere, Filistin direniş grupları işgal altındaki Kudüs ve Yafa (Tel Aviv)'da konumlanan işgal güçlerine ve yerleşkelerine karşı bir saldırı başlattı. Direniş, Aksa Tufanını İsrail'in Filistin halkına karşı devam eden suçlarına ve İsrail devletinin ABD, Batı desteği ve uluslararası sessizlik ışığında uluslararası yasaları reddetmesine karşı bir yanıt olarak tanımladı.

7 Ekim saldırısını tarihi gerçekliğinden kopartarak incelemek, savaşın ilk gününden itibaren İsrail tarafından sunulmak istenen, Filistin direnişini terörizm ile eşitlemek isteyen görüşe hizmet ediyor. Filistin direnişi, bütün örgütleriyle, Orta Doğu'yu ele geçirmekte olan emperyalist tahakkümün yıkılmasında kritik bir rol oynuyor. Direniş bileşenlerinin işgale karşı eylemlerini

bir 'kara leke' olarak görmek Arap sosyalistlerinin de Filistinlilerin de savunabileceği bir tutum değildir.

Gazze'nin 'karanlık' çocukları direniyor!

İsrail, sürpriz operasyonun hemen ardından uyguladığı ablukayla, 2 milyonluk nüfusun su, elektrik ve gıdaya erişimini engelledi. İşgal güçleri, savaşın ilk günlerinden itibaren hem hava hem kara saldırılarıyla hastaneleri, okulları, sivil yerleşkelerini hedef aldı. Savaşın ilk haftasının ardından, İsrail Kuzey Gazze sakinlerinin 24 saatte güneye tahliye edilmesini emretti. İsrail'in 11 milyonu aşkın nüfusun sınırlı bir sürede tahliye edilmesinin imkansızlığının farkında olmaması ihtimal dahilinde değil.

İsrail soykırımı, geçmişte yaptığı gibi Filistin halkını 'şeytanlaştırarak' kamuoyu gözünde aklamaya çalışıyor. Gazze'ye uygulanan insanlık dışı ablukayı İsrail Savunma Bakanı Yoav Gallant "Elektrik, gıda, su, yakıt yok. İnsansı hayvanlarla savaşıyoruz, ona uygun davranıyoruz." diyerek duyurdu.

Bu toplu imhanın, işgalci devletin gözünde nedenini Gazze'nin savaş sonrasına dair, kabineye sunulmaya bekleyen önerilerde görüyoruz. Bu planların ortak noktası Gazze'de Hamas ve Filistin Direnişinin yok edilmesi ön şartıyla uygulanacak olmasıdır. Gallant'ın planında 'İsrail'e düşman olmamaları ve tehdit oluşturmamaları şartıyla' İsrail hükümetinin onayıyla Gazze'de bir yönetim oluşabileceğini söylüyor.

İşgal güçleri, savaşın ilk günlerinden itibaren hem hava hem kara saldırılarıyla hastaneleri, okulları, sivil yerleşkelerini hedef aldı. Savaşın ilk haftasının ardından, İsrail Kuzey Gazze sakinlerinin 24 saatte güneye tahliye edilmesini emretti. İsrail'in 11 milyonu aşkın nüfusun sınırlı bir sürede tahliye edilmesinin imkansızlığının farkında olmaması ihtimal dahilinde değil.

Bu durumda da Gazze'ye ablukanın devam edeceği, İsrail güçlerinin operasyon yetkisi olacağını dile getiriyor. İsrail'in amacı, Filistin'i daha da bölerek, Filistin halkını daha da yalnızlaştırmak, işgalini şiddetlendirmektir.

7 Ekim'in ardından 4 aydan fazla bir süre geçmişken İsrail saldırılarıyla 27 bini aşkın Filistinli öldü.

İsrail hükümeti, iletilen esir takası ve ateşkes tekliflerini reddediyor, Gazze'deki direniş gruplarını yok etmeden savaştan vazgeçmeyeceğini açıkça belirtiyor. Direniş ise, yayınladıkları açıklamalarda kalıcı bir ateşkes gerçekleşmeden ve Gazze şeridinde İsrail'in saldırıları son bulmadan esir takası gerçekleşmeyeceğini duyurdu.

Filistin direniş grupları açıklamalarında Gazze için tasarlanan savaş sonrası planları reddettiklerini, şehri yeniden inşa etmenin ve

Filistin halkını temsil eden demokratik yapıyı geliştirmenin önemini vurguluyorlar. Filistinliler için, günümüzdeki savaş, topraklarında 75 yıldır süren baskı ve saldırıların devamıdır. 7 Ekim'deki direnişin amacı, Filistin'i özgürleştirme yolunda siyonist işgali bir kez daha vurmak, zayıflatmak ve yenilmez olmadığını göstermektir.

Uluslararası hukuk ve küresel sermaye

7 Ekim sürecine dair uluslararası sessizlik ve eylemsizlik hali İsrail saldırılarına ön açan bir konumdadır. Gazze'deki toplu imhayı kınamanın ötesine geçemeyen Batı ve Körfez ülkeleri, İsrail'in suçlarına üç maymunu oynuyor. Uluslararası örgütler, başta Birleşmiş Milletler (BM) olmak, işlevsizliğini bir kez daha kanıtladı. İnsan hakları ihlalleri, Adalet Divanı kararları, ateşkes

tasarıları tamamıyla ABD'nin bir 'hayır' oyununa bağlı. Kuruluş amacı dünya barışını korumak olduğu iddia edilen BM işlevini devamlı bir şeyleri "kınayarak" sürdürüyor.

Emperyalist Batı devletlerini birleştiren ise, soykırım suçlamaları değil, ticaretin aksaması oldu. İsrail bağlantılı ticari gemilerin Kızıldeniz'den geçişini engelleyen Husilere karşı ABD ve Birleşik Krallık, Suudi Arabistan ve Katar'ın da desteğiyle 12 Ocak sabah saatlerinde Yemen'in başkenti Sanaa'ya bombardıman uygulayarak önceliğinin her zaman sermayenin çıkarı olduğunu tekrar ispatladı.

Türkiye ise Filistin için timsah gözyaşları dökerken İsrail ile ticaretin her şekilde önünü açıyor. Mitinglerinde ümmetçiliğin kendilerine yararından vazgeçemeyenler; elektrik, doğalgaz, demir, çelik, çimento... neyi varsa İsrail ile ticarete devam ediyor. Örneğin, İÇDAŞ yönetim kurulu üyesi Adnan Arslan 2022 yılında İsrail'de "İsrail çelik ithalatı istatistiklerine bakıldığında, 2002 yılından günümüze kadar en fazla çelik ithalatı gerçekleştirdiği ülke Türkiye olmuştur." demişti. İÇDAŞ, Metal Matris, Pamukkale Kablo, Osmanoğulları Gazbeton gibi üye şirketleri İsrail ile ticaret devam ederken bir yandan destek mitingleri düzenleyen MÜSİAD bunun en yalın örneklerinden biridir. Gazze'de 'kardeşleri' abluka altındayken iktidar Azerbaycan'dan İsrail'e petrol ve doğalgaz ulaştırıyor. Bu ittifak, Karabağ işgalinde de silah ticaretiyle ve askeri işbirliklerle kendini gösterdi.

Orta Doğu'da devam eden savaş, küresel sermayenin halklara karşı savaşıdır. İşgal, sürgün, soykırım... her türlü şiddet biçimi, dün gibi bugün de sömürgeci devletlerin konumlarını korumak için kullandığı araçlardır. Ticaret sözleşmelerinde, savaş ödeneklerinde, geçitirici metinlerinde emperyalist ittifakı apaçık görüyoruz. Bu birleşik cepheye karşı; Filistin'de, Yemen'de Lübnan'da, Irak'ta halkların meşru direnişi ve mücadelesi her daim var olacaktır.

Türkiye ise Filistin için timsah gözyaşları dökerken İsrail ile ticaretin her şekilde önünü açıyor. Mitinglerinde ümmetçiliğin kendilerine yararından vazgeçemeyenler; elektrik, doğalgaz, demir, çelik, çimento neyi varsa İsrail ile ticarete devam ediyor. İÇDAŞ yönetim kurulu üyesi Adnan Arslan 2022 yılında İsrail'de "İsrail çelik ithalatı istatistiklerine bakıldığında, 2002 yılından günümüze kadar en fazla çelik ithalatı gerçekleştirdiği ülke Türkiye olmuştur." demişti.

Felaket kapitalizmi ve neoliberal devletin aktüel olgusu olarak Mülksüzleştirme

Özcan Avcı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Kapitalizmin yaratıcılığı yıkıma bağımlıdır

Kapitalizm yıkıcı bir sistemdir. O yıkıcılığını, devlet ve sermayenin ortaklığından alır. Yaratıcıdır da. Onun “yaratıcılığı” insana ve doğaya içkin her şeyin yıkılmasında kendisini gösterir. Yıktıkça yaratabilir. İşçinin, emekçinin, yoksulun ve doğanın kanı aktıkça yaşar.

Bu bir enkaz düzenidir, yoksul enkaz altında kaldıkça yeni rantlar için kolları sıvar. Sözelimi her yeni rant alanının inşaatında kaç kişinin öleceği önceden hesaplanır. Hangi depremde kaç bina yıkılacak, kaç kişinin canı tehlikede gibi veriler önceden bilinir. Burada insan sayılarından ibarettir. Aslolan yeni rantlar, sermaye transferleri ve sermaye birikimidir.

Sermaye denilen toplumsal ilişki, sadece ekonomik ilişkileri içermez. Sosyal, kültürel ve politik ilişkileri de içerir. Operasyonel olarak sermayeyi bir sınıf olarak tanımlayabiliriz. Bu sınıf sürekli kâr güdüsüyle yaşar. Tabii bunun için her şeyi metalaştıran bir tarza ihtiyaç vardır. Bu tarz, devletin kontrol aygıtı özelliği ile birleşir ve yıkım kalır geriye. Sosyal yıkım, toplumsal çöküntü...

Naomi Klein, Şok Doktrini (2007) kitabında, kendi tanıklığında New Orleans'ta gerçekleşen Katrina Kasırgası ardından gelişen süreci açıklayarak bir “gizli” gerçeği açıklar. Bu süreç en başında “felaket kapitalizmi”nin kendi işleyiş yasalarına uygun gerçekleşmektedir.

Felaket kapitalizmi, sermayenin, büyük ölçekli krizlerden doğrudan kâr elde etmesinin ve yayılmasının yöntemidir. Büyük ölçekli krizler; doğal felaketler, savaşlar, piyasaların çökmesi gibi olaylardır. Burada felaket bir “şoku” temsil ediyor ve onun terapisi sermaye bakış açısıyla belli bir örüntü izliyor:

- 1- bir krizi bekle. (bazen de yarat.)
- 2- “olağanüstü politika” olarak adlandırılan durumlar ilan et.
- 3- demokratik normların hepsini veya bazılarını askıya al.
- 4- şirket talep listesini hızla yürürlüğe sok.

Tarih bir bakıma “şokların” akışıdır.

Kolektif bir şoku takiben gelen bu şokların sonuçları. Bu sonuçlar, önceden planlı sermaye çözümleri ile karakterize edilir. Krizlere karşı sunulan bu çözümler, zaten halihazırda var olan kimi eşitsizlikleri derinleştirir ve bu eşitsizliklerin katlanarak artmasına sebebiyet verir. Bu katlanma yoksullar aleyhine bir sertleşme içerirken sermaye açısından yaşam kaynağı olur. Olağanüstü olaylar, devlet ve sermaye tarafından, yoksulluk vb. gibi durumların yeniden üretimi için bir fırsat olarak da kullanılır. Olağanüstü olayları yaratan ve kimi zaman da tetikleyicisi de olan güçler tarafından, yoksulluk pekiştirildikçe daha fazla olağanüstülük ardı sıra gelir. İşin ironisidir, kamu altyapısının başarısızlığı ve eşitsizliği, büyük ölçekli krizle karşılaşınca daha büyük bir yıkım meydana gelir. Yoksulluk pekişir. Bu süreç, büyük ölçekte neoliberalizmin apaçık ortağıdır.

Foto: Diyar Saraçoğlu

Bu bir enkaz düzenidir, yoksul enkaz altında kaldıkça yeni rantlar için kolları sıvar. Sözelimi her yeni rant alanının inşaatında kaç kişinin öleceği önceden hesaplanır. Hangi depremde kaç bina yıkılacak, kaç kişinin canı tehlikede gibi veriler önceden bilinir. Burada insan sayılarından ibarettir. Aslolan yeni rantlar, sermaye transferleri ve sermaye birikimidir.

Sınıfsal tahakküm bu ortaklığın doğasında vardır.

Sermaye sınıfı, kurduğu tahakkümü öyle kolay örtemez. Yıkarak, parçalayarak, ezerek biriktirir. Devlet ile ortaklığı bir yanıyla bunun içindir. Devlet rıza mekanizmasını üretmek için çabalar. Kontrol altında tutan da kontrol edemediği zaman şiddet uygulayan da devlettir. Sermaye birikiminin önündeki her türlü engeli ortadan kaldırmak da devletin görevidir. Bu bağlamıyla kapitalist devlet, sermaye birikiminin güvencesidir. Başka bir deyişle devlet, sermaye birikiminin sürekliliğini kontrol altında tutan bir aygittir. Marx, bunun içindir ki, devletin kendinden hareketle kavranamayacağı ve her zaman ekonomik ilişkiler bağlamında ele alınması gerektiğinin altını çizer.

Neoliberal devlet, tam da metalar dünyasında hareket eden ve her şeyi metalaştıran, sermayenin ulaşamadığı alanlara sermayenin ulaşması için yardımcı olan bir politik organizasyondur. Bir yanıyla, muazzam bir işçileştirme eğilimi, kişilerin üretim araçlarından koparılması yoluyla mülksüzleştirme iken diğer bir boyutuyla “felaket kapitalizmi”nin olağanüstü olayları fırsata çevirme kabiliyeti dolayısıyla gerçekleşen, sermaye döngüsü dışında kalan alanların sermaye döngüsü içerisine çekilmesi kabiliyetiyle ya da felaket sonrası mülkün kamulaştırılması yöntemi olarak

mülksüzleştirme bu işin doğasıdır. Sınıflı toplumun bugünün gelinen aşamasında, kapitalizm girdiği krizleri aşmak için çok boyutlu yıkımlara ihtiyaç duymaktadır. Bu yıkımlar nüfuz etmediği alanlara nüfuz etmesi yoluyla ona birikim olanakları yaratmaktadır. Yıkımın çok boyutluluğu, kültürel, sosyal, kent ve maddi vb. yıkımlar olarak görülebilir.

Deprem sonrası sürecin adı: Mülksüzleştirme hamlesi

Nitekim 6 Şubat depremleri ardından yaşanan süreç, yukarıda uzun uzadıya yazdığımız süreç ile örtüşür. Her şey olması gerektiği gibi olmaktadır.

Geçtiğimiz bir sene içerisinde, Antakya başta olmak üzere, onlarca mahalle, beş yüz binden fazla zeytin ağacını kapsayan alan rezerv bölge ilan edilerek kamulaştırıldı. Daha açık ifadeyle zorla el konuldu! Kamulaştırma kapsamında onlarca Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi yayınlandı. Zeytinlik Kanunu'nda ve Orman ve Mera Kanunlarında değişiklikler yapıldı. 6306 sayılı Kanun'da, bilinen ismi ile Afet yasası, önemli değişiklikler yapıldı. Ardından bu hukuksuz ve fiili süreç yasalarmış ve Kentsel Dönüşüm Başkanlığı kurulmasıyla taçlandırılmış oldu.

Burada göze çarpan şey, 6306 sayılı Kanun kapsamına Cumhurbaşkanlığı

Kamulaştırma süreci, sermayenin döngüsü dışında kalan alanların, sermaye döngüsü içerisine çekilerek sermaye birikiminin hizmetine koşullanması olarak okunmalıdır. Devlet ve sermaye ortaklığında bu süreç örgütlenmektedir. Toplumun ve doğanın yıkımı bu süreci takip etmektedir. Yoksulluk pekişmektedir. Bölge halkının coğrafyasından koparılması dolayısıyla da sosyal ve kültürel yıkım meydana gelmektedir.

kararıyla şirket kurulabileceği ve özel şirketler ile kamunun ortak olabilecekleri maddelerin eklenmiş olmasıdır. Fiili durum depremin başından beri öyleydi, artık yasa ile güvence altında. Örneğin depremin ikinci veya üçüncü günü, yeni kent merkezlerinin nereye kurulacağı konusunda yüklenici firmalar ve mimarlık ofislerine ihaleler dağıtılmıştı. Buna uygun kararname, 126 sayılı kararname, iki hafta sonra çıkarılmıştı.

Kamulaştırma süreci, sermayenin döngüsü dışında kalan alanların, sermaye döngüsü içerisine çekilerek sermaye birikiminin hizmetine koşullanması olarak okunmalıdır. Devlet ve sermaye ortaklığında bu süreç örgütlenmektedir. Toplumun ve doğanın yıkımı bu süreci takip etmektedir. Yoksulluk pekişmektedir. Bölge halkının coğrafyasından koparılması dolayısıyla da sosyal ve kültürel yıkım meydana gelmektedir.

Felaket kapitalizmi, olağanüstü felaketlerin öncesinde, rantçı kent politikalarıyla felakete dayanıksız konutları inşa ederken, felaketler sonrası felaketleri fırsata çevirerek felaketlerin kendilerini katlanarak arttırması döngüsüdür.

İstanbul depremi sonrası süreç, 6 Şubat depremlerinde yaşanan sürece çok benzer biçimde gerçekleşecektir. Ya da Katrina Kasırgası sonrası yaşanan sürece. Felaket kapitalizmi budur. Yoksula enkaz ve ölüm; sermayeye kâr ve yaşam.

Siyasi iktidar ve sermaye kısılcacında yükseköğretim

10

İnsan etkinlikleri ve üretim alanları gibi, bilgi üretiminin ve dağıtımının sağlandığı bir alan olarak kurumsallaşan yükseköğretim organizasyonları da insanlık tarihinde çeşitli biçimlerde ortaya çıkar. Bugün, Avrupa emperyalizminin ve dünya genelinde özünde tek biçimde süregelen kapitalist üretim ilişkilerinin bir nedeni olarak, bu kurumların çoğunluğu üniversite olarak adlandırdığımız bir forma sahiptir.

Bu araştırma ve öğrenim kurumlarının nasıl ve ne için işlediği, parçası olduğu toplumsal ilişkilere bağlı olarak kendini gösterir. Döneminin üretim ilişkilerine ve egemen ideolojisine bağlı olarak insanların bilinçlerini şekillendiren bir araç olması da işlevlerinden bir diğerini oluşturur. Dolayısıyla üniversite-

lerin kendi içinde bilimsel bilgiyi üreten yerler olması (ya da olması gerektiği) tek başına yeterli bir tanım oluşturmaz.

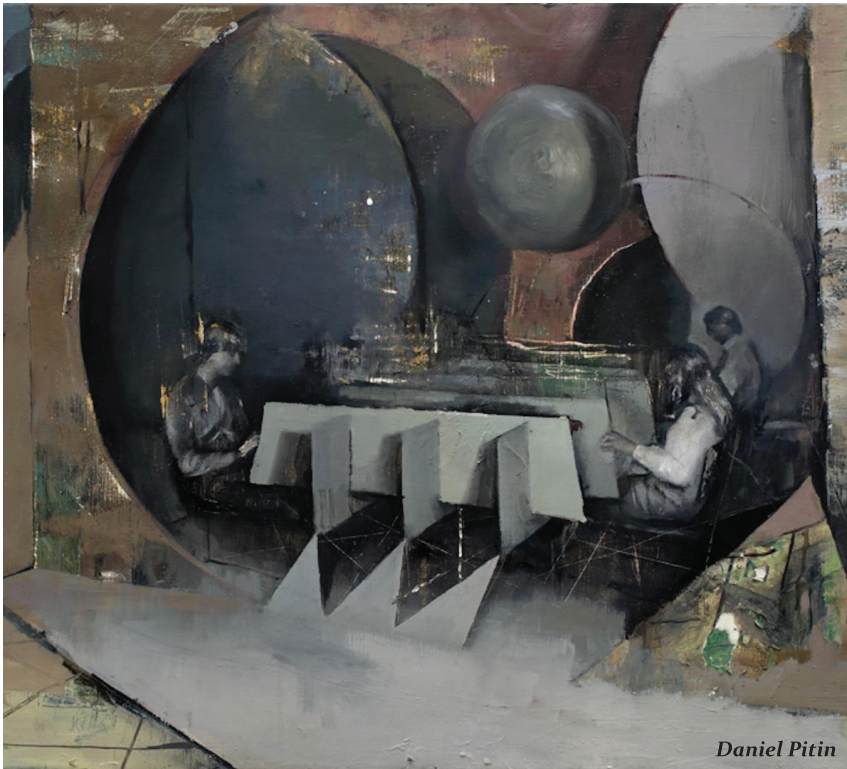
Üstelik eğitimin, bireylerin bilinçlerini şekillendirebilecek bir araç olmasıyla beraber, hem siyasal/kültürel ilişkilere hem de üretim ilişkilerine özgün gerçekliğin içselleştirilmesi ve kabul edilmesi için önemli bir araç teşkil eder. İlk orta ve lise okullarında halihazırda aktarılan siyasal/kültürel bilinç, yükseköğretim kurumları içerisinde bir derecede devam etse de, kapitalist işbölümü içerisinde yalnızca bir alanda uzmanlaşma merkezi olarak işletilen bu kurumlar, üretim ilişkilerinin bireyin bilincinde derinleşmesini sağlar.

Elbette siyasal iktidar kendi he-

Buğra Gültekin

Sabancı Üniversitesi

gemonyasını sağlayacak ideolojik düzlemde üniversitelerin işleyişini belirler. Dönemin yönetici sınıfı, iktidarın büründüğü ideolojiyi bireylerin gerçekliklerine sürekli olarak empoze etme aracı olarak araştırmaların ve aktarılan bilginin içeriğini ve sınırlarını çizer. Nitekim 20. yüzyıl dünyanın her bölgesindeki siyasal iktidarların, özellikle Soğuk Savaş bağlamında yükselen militarist yükselişin altında araştırma çıktılarının ne yönde ve ne amaçta gelişeceğini belirlediği ve kendi meşruiyetini sağlayacağı biçimde işlettiği bir dönem olmuştur. Fakat bu kurumlar içerisinde bunun

Daniel Pitin

20. yüzyıl dünyanın her bölgesindeki siyasal iktidarların, özellikle Soğuk Savaş bağlamında yükselen militarist yükselişin altında araştırma çıktılarının ne yönde ve ne amaçla gelişeceğini belirlediği ve kendi meşruiyetini sağlayacağı biçimde işlettiği bir dönem olmuştur. Fakat bu kurumlar içerisinde bunun zıttı yönelimde araştırma olmadığı anlamına gelmez; sistemin varsaydığı gerçeklik bireylerin doğrudan deneyimlediği gerçeklikle çelişir. Bu nedenledir ki ne siyasal iktidar ne de sermaye ilişkileri tam anlamıyla insan etkinliklerini içerebilirler.

Daniel Titin

zıttı yönelimde araştırma olmadığı anlamına gelmez; sistemin varsaydığı gerçeklik bireylerin doğrudan deneyimlediği gerçeklikle çelişir. Bu nedenledir ki ne siyasal iktidar ne de sermaye ilişkileri tam anlamıyla insan etkinliklerini içeremezler.

Diğer yanıyla da kâr elde etme güdüsüyle yönlendirilen bir meta üreticileri toplumu içerisinde, bilgi üretiminin de bir meta üretimi olduğunu, yani bilginin toplumun ortak çıkarları, bireylerin yaratıcı potansiyellerinin bir yana atılıp alınıp-satılan bir nesne olarak üretilmiş olduğunu görüyoruz.

Günümüzde bilgi üretimi yalnızca araştırma kaygısı değil, satış, pazarlama kaygısı da güdüyor. Bu da araştırma sürecinin niteliğinden çok niceliğine önem verilmesi ve sermaye sahiplerine kur yapma zorunluluğu anlamına geliyor. Sözelimi son çeyrek yüzyılda araştırma ürünlerinin sayısında yükselme olsa da, bu araştırmaların özgünlüğünün sınırlandırıldığını, bilimsel tartışmalar içerisinde etkisi olan çalışmaların oranının büyük miktarda azaldığını görülebilir. Üstelik akademik kurumların ve araştırmacıların başarı ölçütü de bu nicelik üzerinden okunuyor: daha fazla makale daha fazla "başarı". Bu, kapitalist üretimin sınırsız tüketilebilir meta üretimi eğiliminin bir sonucu olarak okunabilir. Sermaye sahiplerine olan zorunlu yaklaşma ise, çalışmaların özgünlüğünü,

yaratıcılığını parçalıyor.

Politik alan ekonomik alandan ayrılamaz. Diğer bir deyişle, siyasal iktidar ve üretim ilişkileri birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Günümüz için bu şöyle de söylenebilir: Devletin temelini aldığı temel parametreler (tahakküm, halkın yönetimden kopartılması, hiyerarşi) kapitalizmin işleyişini etkilerken kapitalizmin temel parametreleri (tahakküm, üreticilerin kullandığı araçlardan kopartılması, hiyerarşi, sermaye birikimi) devleti etkiler. Devlet, sermaye birikiminin sağlanacağı müdahaleler yaparken ve iktidarını sağladığı gerçekliği yeniden-üretmeye çalışırken sermayeyi ve sermaye sahipleri de devleti belirler.

Yüksek öğrenim kurumlarına devletin sağladığı kaynağın, dolayısıyla onun etki gücünün, azaldığı günümüz dünyasında, sermaye ilişkilerinin etki gücünün arttığını apaçık görüyoruz. Kaynak bulma arayışıyla şirketlere, sermayedarlara daha fazla yönelen araştırmacılar, böylece sermayenin ihtiyaçları için gereken araştırmalara yönelmek zorunda kalır. Türkiye'de bu, iktidarın özgün despotik biçimi nedeniyle, iki yüzlü ilerleyen bir süreç olageldi; bir yandan bilimsel üretime ayrılan kaynaklar azaltılırken ya da militarist alanda yoğunlaşırken aynı zamanda üniversitelerin yönetimi ve verilen eğitimin içeriği de siyasal iktidarın tutumuna göre şekilleniyor. Bununla birlikte kaynak arayışıyla şirket-

Bununla birlikte kaynak arayışıyla şirketlere yönelen araştırmacılar, kendi araştırmalarını, bunu her ne kadar özgün arayışlarını korumaya çalışarak yapmaya çalışsalar da, sermayenin belirlemesinden kurtulamıyor. Böylelikle iki yönden hapsolmuş bir araştırma ve eğitim süreciyle karşılaşyoruz.

lere yönelen araştırmacılar, kendi araştırmalarını, bunu her ne kadar özgün arayışlarını korumaya çalışarak yapmaya çalışsalar da, sermayenin belirlemesinden kurtulamıyor. Böylelikle iki yönden hapsolmuş bir araştırma ve eğitim süreciyle karşılaşılıyor.

Ancak üniversiteler her ne kadar siyasal iktidardan özerkleşse bile, ki yükseköğretim kurumlarının tarihi bu örnekleri taşır (örneğin Orta Çağ Avrupası'nda kilisenin etkisinden özerkleşen üniversiteler), sermayenin etkisinden özerkleşmediği oranda, bilimsel bilgi yine bir egemen sınıfın çıkarları için üretilecektir. Bugün özelinde, bilimsel bilgi üretim ilişkilerini etkileyebilmesinden dolayı (yeni emek alanlarının ve teknolojik ilerlemenin sağlanması vb.), sermayedarlar kâr elde etme hırsıyla bunu önemli bir araç olarak görürler. Dahası, araç olmaktan öte, bilgi bir meta olarak üretilip satılan bir nesne haline gelir.

Şirketlerin bünyesinde kurulan AR-GE çalışmalarına yapılan yatırımlar, bilgi üretiminin tamamıyla alınıp satılabilecek yeni metaların önünü açmasına ve daha hızlı, daha fazla meta üretiminin sağlanmasına yönelik olmasının yanı sıra, üretilen bilginin patent üzerinden sermayedarların veya üniversite kurumunun özel mülkiyetine alınmasına ve finans piyasasında alınıp satılmasına da önyak olur.

Düşmanı gördük tanıdık Şimdi işçi ve öğrenci yeniden el ele

Seçil Murtazaoğlu İstanbul Teknik Üniversitesi

70'lerden itibaren neoliberal politikaların hayatın her alanına girmesi; sağlıktan eğitime, birçok kamusal alanın kapitalist üretim ilişkilerini bakımından geçirdiği dönüşümü ivmelendirmiş ve kamusal alanlar "özelleştirme" adı altında meta üretim-dağıtım merkezleri olmuştur. Üniversiteler de bu merkezlerin atardamarları haline olagelmıştır. Eleştirel ve toplum yararına bilgi üretmede belirleyici olan üniversitelerin tarihleri boyunca sermaye ile entegrasyonları, maksimum seviyeye çıkmıştır.

Kapitalizmin farklı aşamalarında bölgesel veya uluslararası egemenlik belirleyiciyken geç kapitalizm aşamasında belirleyici olan sektör bazında piyasada egemenlik kurmaktır. Sektörel egemenlik, OSB'ler gibi belirli bölgelerin oluşturulma-

sından ve belirli pilot üniversitelerde bu egemenliğin sağlanması için yaratılacak teknolojik gelişimden, bilgi üretiminden kaynağını alıyor. Bu sayede geç kapitalizm aşamasında bilim egemen sınıf için üretim anlamına geliyor, üniversiteler de bunun için yeniden yapılandırılıyor. Üniversitelerde araştırmalar, sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda şekilleniyor. Öğrenciler, daha hızlı üretim yapan ve daha az işçiye ihtiyaç duyan teknolojileri üretmek için teşvik ediliyor; toplumsal tepkilerin sönmülmesi için psikoloji, iktisat gibi alanlarda kapitalist sisteme dair eleştirel bakış ortadan kaldırılıyor.

Kapitalist sistem sismik krizlerle sarsılırken yapısını koruyabilmek, kendini sürdürebilmek için sürekli yeni bir toplumsallık, hegemonya

inşa etmeye çalışıyor. Bu inşada işçi sınıfının sahip olduğu yaratıcı-yıkıcı güç parçalanıyor, genç işsizlik "vasıfsızlık" kisvesiyle gizleniyor. Örgütsüzlük, rekabet, umutsuzluk arttırılıyor ve öfke, ırkçı sağ söylemlerle göçmenler gibi işçi sınıfının kendi içindeki bölüklere yöneltiyor. Kapitalist ilişkileri hakikat olarak bilen bir genç kitlesi yaratılmak isteniyor.

Gençliğin Vasfı

Ana akım iktisatçılar tarafından işsizliğe getirilen açıklama bunun bir "vasıfsızlık" sorunu olmasıdır. Bu açıklamaya göre, iş bulabilme potansiyeli arttırılan vasıfla, performansla doğru orantılıdır. Bu da genç işsizlere kendilerine yeni vasıflar ekleyebilecekleri olanaklar peşinde koşma, daha rekabetçi olma zorunluluğu getirir. Yani, "vasıf" tanımını iş bulmaya yeterlilik anlamına indirgersek artık üniversiteden mezun olmanın iş bulmak için tek başına yeterli bir vasıf olmadığını son dönemde artan üniversiteli işsiz sayısına baz alarak söyleyebiliriz.

TÜSİAD raporlarında üniversite eğitiminin doğrudan bireysel sermaye olarak ele alınışı, genç işsizler üzerinden yapılan "vasıf" tartışmalarının beslenme noktasını oluşturuyor. Öğrencilere sürekli kendilerini istihdam edilebilir, meta gibi satılabilir hale getirmeleri, kendile-

Ana akım iktisatçılar tarafından işsizliğe getirilen açıklama bunun bir "vasıfsızlık" sorunu olmasıdır. Bu açıklamaya göre, iş bulabilme potansiyeli arttırılan vasıfla, performansla doğru orantılıdır. Bu da genç işsizlere kendilerine yeni vasıflar ekleyebilecekleri olanaklar peşinde koşma, daha rekabetçi olma zorunluluğu getirir.

Soma maden katliamı yaşandığında İTÜ öğrencilerinin bu katliama karşı Maden fakültesini işgal etmesi, Asır Plast'ta hakları gasp edilen işçilerle 48 gün boyunca bizlerin dayanışma göstermesi, Özak Tekstil işçileri Urfa'daki direnişlerinden Levi's mağazaları önüne çağrı yaptığında gençliğin birçok kente bu çağrıyı taşıması; bu ortak yolun, dayanışmanın nice örneklerinden birkaçıdır.

rine yatırım yapmaları telkin edilirken ortaya çıkan CV hazırlama, yetkinlik sınavlarına hazırlık kursları bir piyasa değeri ortaya çıkarıyor. Ortaya çıkan bu değerle, gerçek sınıf problemlerinden yanılsatılmış öğrencilerin tepkisi, sınıfsal öfkesi ertelenip sönmeleniyor.

Eğitim de sermaye birikim süreci de sınıf mücadelesinden bağımsız şekillenmez. Eğitimin nasıl koşullarda, kimler için, neyi amaçlayarak verileceği sınıf mücadelesi ile belirlenir. İşçilerin ve öğrencilerin çıkarları eğitimde; neyin, kim için üretileceği kısmında söz sahibi olma ve toplumsal yararın gözetilmesinin amaçlanması bağlamında kesişir. Bu yüzdendir ki öğrenci hareketi işçi sınıfı ile dayanışma halinde olmalıdır. Bilgi metalaşır ve üretim biçimleri bu metalaşan bilgi ile yeniden, işçi sınıfı aleyhine piyasalaşan üniversitelerde öğrenci gençliğin parçası olduğu bir süreçte şekillendirilir. Geleceğin işçileri de bu üniversitelerde bu üretim biçimleri benimsetilerek hazırlanır.

İşçileştirilen-İşsizleştirilen Gençlik

Kapitalist sistemin devamı için sermaye birikimi, istihdam daralmasını da beraberinde getirmekle yazgılıdır. Çünkü Marx'a göre kapitalist sistemde tam istihdam

sistemin kendini tekrarlayabilmesi için mümkün değildir. "Sermaye bir yandan emekçi nüfusu arttırmaya yönelirken, bir yandan da bunun bir kısmını sürekli bir artı nüfus-sermaye tarafından kullanılmadıkça varlığı lüzumsuz olan fazlalık bir nüfus- olarak ortaya koyar." (Marx, 1973: 333-334) Yani, işsizlik kapitalizmin yapısal bir durumdur. Sistem kendini devam ettirmek ve krizlerini aşmak için belirli zamanlarda istihdamı arttırsa da belirli zamanlarda da arttırdığı istihdamı ortadan kaldıracak ve borçlandırma yoluyla özellikle çocukları, gençleri sistemine entegre etmeye çalışacaktır.

2022 yılında TÜİK'in açıkladığı verilere göre üniversite mezunu işsizlerin oranı %11,3 ile %10,4 olan genel işsizlik oranının üzerinde-dir. İstihdam oranı ise 2021'e göre 2,3 puanlık artış göstererek %47,5 oranına ulaşmıştır. Kayıtsız birçok genç işçiyle birlikte bu verilerin tam olarak hakikati ortaya koymadığını bilsek de genel olarak istihdamın artarken genç işsizliğin de arttığını ortaya koyabiliriz.

İşçi-Öğrenci El Ele

Dünümüzde ve bugünümüzde öğrenci ve işçi dayanışmasına dair birçok örnek, birçok yan yana geliş vardır. İsmet Demir'in kendilerine dernek bulamayan devrimci öğren-

ciler için Yapı İşçileri Sendikası'nın binasında bir oda tahsis etmesi, Dev-Genç'in 15-16 Haziran'ı yer yer örgütlenmesi ve işçilerle yan yana grev yürüyüşünde yer alması, Soma maden katliamı yaşandığında İTÜ öğrencilerinin bu katliama karşı Maden Fakültesi'ni işgal etmesi, Asır Plast'ta hakları gasp edilen işçilerle 48 gün boyunca bizlerin dayanışma göstermesi, Özak Tekstil işçileri Urfa'daki direnişlerinden Levi's mağazaları önüne çağrı yaptığında gençliğin birçok kente bu çağrıyı taşıması; bu ortak yolun, dayanışmanın nice örneklerinden birkaçıdır.

Sonuç olarak, kapitalist sistemle mücadelede işçi sınıfıyla gösterilecek dayanışma üniversite gençliğinin kendini gerçekleştirmesinin ön koşuludur. Artık mavi yaka-beyaz yaka kavramlarının silikleştiği; asgari ücretin ortalama ücret olduğu, geleceksizliğin, yoksulluğun sorumlularının gençler için de işçiler için de aşkar olduğu bu dönemde işçilerle öğrencilerin 15-16 Haziran'da olduğu gibi el ele vererek mücadele etmesi tarihsel bir görevdir.

Özgürlüğe giden yolda güçlerimizi birleştirerek devrimci potansiyeli doğurmak; demokratik üniversiteler, demokratik cumhuriyet hedefi doğrultusunda ilerlemek üniversite gençliğinin işçi sınıfıyla kuracağı her bağa tâbidir.

Akademide çocuk Çocuk hakları

Sedanur Uğur İzmir Demokrasi Üniversitesi

“Çocuk nedir?” diye sorduğumda herkesin aklına 0-18 yaş arasındaki insanlar geliyor. Peki “Çocukluk nedir?” diye sorarsam?

Sanırım birçoğumuzun aklına ilk anda ya hiçbir şey gelmez ya da birini kötölemek için kullandığımız “çocukluk yapma” sözü gelir. Benim de hem lisede hem üniversitede çocuk gelişim alanını okumama rağmen çocuk hakları alanında okumalar yapmadan önce aklıma hiçbir şey gelmezdi.

Bu yazıda çocuk hakları savunucusu ve üniversiteli olarak akademide çocuk ve çocuk haklarına dair kısa bir giriş yapmak istiyorum.

Akademide çocuk

Akademide bilim toplumsal eşitsizliğin ve hiyerarşik düzenin üreticisi konumunda. Egemenler tarafından yönetilen üniversiteler başta gençli-

ğin olmak üzere kadınların, doğanın ve çocukların sorunlarına karşı çözüm üretmiyor aksine var olan yapıların güçlenmesini sağlıyor.

Bugün akademi çocukların erkek egemen ve kapitalist sistemin içindeki güçsüz ve nesne konumundaki yerini güçlendiriyor, çarpık çocuk algısını besliyor.

Fakülte fakülte akademide çocuklara bakışımı değerlendirdiğimizde ilk akla gelen eğitim fakültesi oluyor sanıyorum. Eğitim fakülteleri derslerine baktığımızda çocuklar şekil verilmesi gereken, pasif, nesne konumundaki canlılar olarak görülüyor. Okullarda var olana hiyerarşik yapıda çocuklar bileşenlerinin en altında bulunuyor. Okullarda tüm çocuklar aynı müfredat üzerinden “eğitiliyor” ve sisteme uyacak şekilde disipline ediliyor. Eğitim fakültelerinde ise buna uygun bilim üretiliyor.

Psikoloji, özellikle gelişim psikolojisinde çocuklar neredeyse cetvelle bölünmüş kadar keskin yaş grup-

larına ayrılarak “normal” gelişim şablonuna uydurulmaya çalışıyor. Buna uyum sağlamayan çocuklar anormal, hiperaktif, uyumsuz, dikkat eksikliği olan çocuklar olarak değerlendiriliyor. Bütün bir çocuk psikolojisi “en doğru” çocuğu ortaya çıkarmak için “en doğru” yöntemi aramak bulmak üzerine kuruluyor.

Hukuk fakültelerinde çocuk hakları yalnızca hakların ihlali durumunda tartışılıyor.

Mimarlık mühendislik fakültelerinde ise çocuklar özne değil tüketici olarak görülüyor.

Tarihte çocukların adı geçmiyor, çocuk edebiyatında küçümseniyor ya da çocuk işçiliği ekonomide bir alt başlık olarak yer alıyor.

Benzer örnekleri neredeyse bütün bilim dallarında görebiliriz.

Bütün bu bilim dallarında çocuğun değil var olan sistemin, yetişkinin, ideoloji ya da kurumun çıkarları gözetiliyor. Akademide çocuk neredeyse bir deney nesnesi olarak görülüyor.

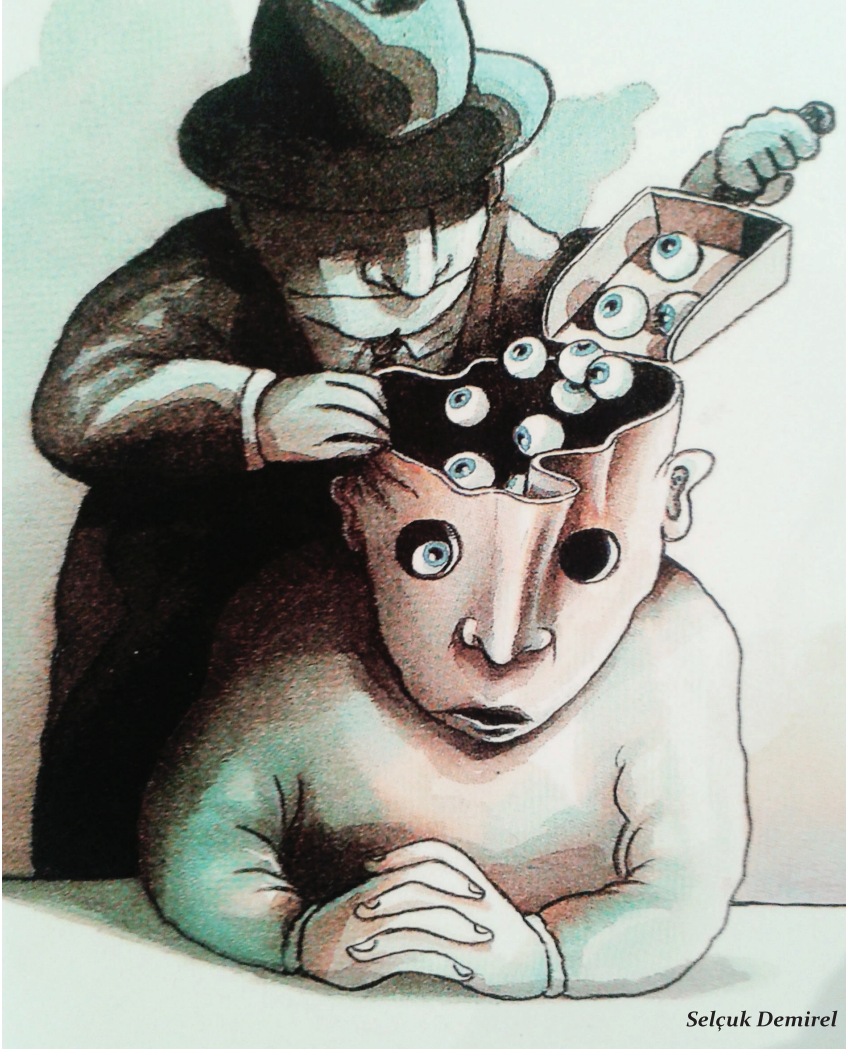
Başka bir akademi mümkün

Bugün üniversitelerde sayısı oldukça az olan çocuk hakları araştırma merkezleri, çocuk üniversiteleri ve çocuk hakları alanındaki yüksek lisans programları mevcut. Aynı zamanda neredeyse bütün üniversitelerde topluluklar ve kulüpler bulunmakta. Buralarda nitelikli ve önemli kimi çalışmalar yapılmakla birlikte topyekün akademideki çocuk algısı hala çocukların toplumdaki konumunu aynı şekilde sürdürme yönünde. Var olan topluluklar çocukları geleceğe hapsediyor ve yoksul çocuklara yardım odaklı ilerliyor.

Akademide, toplumda hakim çocuk algısı ve politikası karşısında konumlanan bir bilim üretilmelidir. Bu bilimin çocuklardan, çocuk haklarından ve çocukların üstün yararından yana olması gerekir. Aynı zamanda akademide üretilen bu bilimin toplumsal yaşama etki edebilmesi ve toplumsal yapıyı değiştirmesi gerekir.

Akademide bilim toplumsal eşitsizliğin ve hiyerarşik düzenin üreticisi konumunda. Egemenler tarafından yönetilen üniversiteler başta gençliğin olmak üzere kadınların, doğanın ve çocukların sorunlarına karşı çözüm üretmiyor aksine var olan yapıların güçlenmesini sağlıyor.

Selçuk Demirel

Sosyal Bilimleri Açın'a yeniden bakmak

Yaşadığımız çağda sosyal değişim giderek hızlanırken sosyal gerçekliği kendine araştırma alanı edinmiş sosyal bilimlerin kritik bir önem taşıdığını söyleyebiliriz. Değişim sürerken mümkün gelecekler arasındaki seçimin toplumsalın tüm bileşenlerinin lehine olması yönünde sosyal bilimlerin kendine biçtiği misyon ise geçmişten beri tartışmalıdır. Gulbenkian Komisyonu'nun Sosyal Bilimleri Açın isimli kitaplaştırılmış raporu da sosyal bilimlerin içerisinde bulunduğu çelişkiler arasından bu sorumluluğu sahip-

lenmiş şekilde çıkmasının yollarını aramak ve öneriler sunmak için ortaya çıkmış. Rapor öncelikle sosyal bilimlerin tarihsel olarak ortaya çıkışını inceliyor, ardından güncel olarak içerisinde bulunan gerilimlere ve nedenlerine değiniyor, ardından öneriler sunuyor. Rapora göre sosyal bilimlerin, insan-doğa ikiliğini ve devlet-merkezçiliği reddetmeli, evrensel-tekil arasındaki gerilimi aşmalı ve ana akımda kabul gören nesnellığı sorgulamalı.

Devrimlerin ve karmaşanın hakim olduğu ve halk egemenliğinin

Beyda Ceylan

Boğaziçi Üniversitesi

...Sosyal bilimlerin mümkün olduğunca pozitivist çerçevede tutulmaya çalışılması ve felsefenin zamanın ruhuna uydurularak analitikleştirilmesine yol açtı. Comte "sosyal fizik" terimini canlandırırken siyasal endişelerini açıkça ortaya koymuştu. Toplumsal karmaşanın çözümü, teknokratik temelde buna uygun eğitim almış bir grup seçkin zekaya devredilecek ve "Devrim sonlandırılacaktı".

giderek norm haline geldiği 19. yüzyılda, sosyal ve siyasal dönüşümü belli sınırlarda tutmak ilahi ya da doğal düzen teorilerinin kapasitesini aşıyordu. Değişim örgütlenecek ve rasyonelleştirilecekse, ilk önce onun incelenmesi ve kurallarının anlaşılması gerekirdi. İstikrarlı bir toplumsal düzenin kurulma aşamasında, sosyal bilime duyulan ihtiyaç gün gibi ortadaydı. Fakat bu düzenin egemenlerin istediği sınırlar içerisinde ve yönde olması için kesin yasalara sahip olması tercih edilirdi, bu yüzden halihazırda yükselişte olan doğa bilimleri ve Newton fiziği bakışlarının odağına oturdu. Bilgi dünyasında sosyal prestij giderek spekülatif felsefeden Newtoncu bilime kaydı ve bu, Auguste Comte tarafından felseyle bilim arasında bir boşanma olarak ilan edildi. Sosyal bilimlerin mümkün olduğunca pozitivist çerçevede tutulmaya çalışılması ve felsefenin zamanın ruhuna uydurularak analitikleştirilmesine yol açtı. Comte "sosyal fizik" terimini canlandırırken siyasal endişelerini açıkça ortaya koymuştu. Toplumsal karmaşanın çözümü, teknokratik temelde buna uygun eğitim almış bir grup seçkin zekaya devredilecek ve "Devrim sonlandırılacaktı".

On dokuzuncu yüzyıl tarihine bilginin disiplinlere ayrılması, bilgiyi

üretenleri yeniden üretmek için meslekleşmesi ve kurumsal yapılarına dönüşmesi önemli bir yer tutar. Burada kilise ile yakın ilişkisinden dolayı 16. yüzyıldan beri yıldızı sönen üniversitenin bilginin üretildiği başlıca kurumsal alan olarak yeniden canlandığına şahit oluruz. Bilgiyi disiplinlere ayırmakla aynı modern kapitalist iş bölümünde olduğu gibi daha etkin bir üretkenliğe yol açması amaçlanmış ve bu, disiplinlerin uygun görüldükleri epistemolojik tutumlara göre ayrıştırılmasıyla sonuçlanmıştı.

Ayrıştırılan disiplinleri bir spektrum olarak incelersek uçlardan birinde ampirik olmayan bir faaliyet olarak matematiği, hemen onun ardından da deterministik karakterlerine göre doğa bilimlerinin fizik, kimya, biyolojisini görebiliriz. Matematiğin tam karşısına ise yine ampirik olmayan bir faaliyet olarak felsefeyi sonra da insan bilimlerini görüyoruz. İnsan ve doğa bilimlerinin arasında ise farklı alanlara bölündüğünde daha iyi anlaşılacağı düşündürülen ve toplumsal gerçekliği inceleyen dallardan insan bilimlerine daha yakın olan tarihi ve doğa bilimlerine daha yakın olan sosyal bilimleri görüyoruz. Tarihi ve sosyal bilimleri insan ve doğa bilimlerine yakınlıkları bakımından birbirinden ayırtıran epistemolojileri bakımından idiografik- nomotetik olmaları gerilimiydi. İdiografik derken her olayı kendi tekliği içinde betimleme özelliğine sahip olma (insan bilimleri gibi), nomotetik derken ise genel yasa oluşturma özelliğine sahip olma özelliğinden bahsedildiğini söyleniliriz (doğa bilimleri gibi). Sosyal bilime nomotetiklik atfedilmesi, değişen dünyada istikrar sağlamak için bu bilimlerin Sosyal Darwinizme ve toplum mühendisliğine elverişli olmasına yarıyordu.

Sosyal bilimleri etkileyen üç gelişme

1945'ten sonra ise sosyal bilimlerin bu yapısını derinden etkileyen üç gelişmeden bahsediliyor raporda.

İlki ABD'nin II. Dünya Savaşı'nın ardından dünyanın en güçlü ekonomisi olarak çıkması, tabii bunun siyasi ayağı soğuk savaş olarak ABD ve SSCB arasındaki hegemonya savaşının iki kutuplu bir dünya yaratmasıydı. Bu da Avrupa dışı dünya halklarının tarih sahnesine çıkışı demektir. İkinci gelişme ise savaştan sonra dünya nüfusunun o güne kadar hiç görülmemiş boyutta bir nüfus ve üretim kapasitesi artışı yaşamasıydı. Üçüncü olarak da ikinci gelişmenin ardından dünya üniversite sisteminin nicelik ve nitelik bakımından gelişmesi ve her coğrafyadan ve etnisiteden sosyal bilimcinin artmasıydı.

İlk gelişme sosyal bilimlerdeki Avrupa merkezliliğin kırılmasına yol açtı, fakat bu sefer de ezici bir güç kazanan Amerikan ekonomisi sosyal bilimlerin kurumsal yapısını tamamlayamadığı yerlerde sosyal bilimlerin nomotetik yapısını

vurgulayan yerlere yatırımlar yaptı. Avrupa dışı halkaların sahneye çıkışı ise sosyal bilimleri ABD'den başka coğrafyaları incelemeye ve buralarda gelişmeye yöneltti, bu da önemli bir akademik yenilik olan bölge araştırmalarına yol verdi: SSCB, Doğu Asya, Latin Amerika, Orta Doğu... Bölgeler kendi içinde kültür, tarih ve dil yönünden bütünlük gösterdiği düşünülen coğrafi alanlardı. Bir bölgeyi bütünlüklü olarak araştırabilmek için de birden çok disiplinin etkileşim içerisinde çalışması gerekirdi. Bu da 19. yüzyılda sosyal bilimlerin yapılandırılmasında görülen üç özelliğin sorgulanmasına yol açtı: Modern uygarlıkları inceleyen tarih ve nomotetik üç sosyal bilim ve modern olmayan dünyayı inceleyen antropoloji ve Doğu Araştırmaları ayrımı; geçmişi inceleyen tarih ile bugünü inceleyen üç nomotetik sosyal bilim ayrımı; nomotetik sos-

Sosyal bilimlerde yerleşmiş olan ve bu gelişmeler etkisinde sarsılan bir diğer anlayış ise "evrenselcilik"ti. 60'lı ve 70'li yıllarda yükselen toplumsal muhalefet ve özellikle feminist hareket, "nomotetik" sosyal bilimlerin mekanik bir anlayışla her yerde ve zamanda geçerliliğini koruyan genel yasalarının çok küçük bir azınlığın görüşleri olduğunu iddia etti. Toplumun düzeni için önerdikleri evrensel çözümler de bu küçük azınlığın ideolojisinin egemen kalmasını sağlayan çözümlerdi.

Ignacio Iturría

yal bilim arasında piyasayı inceleyen iktisat, devleti inceleyen siyaset ve sivil toplumu inceleyen sosyoloji ayrımı. Bu sorgulamaların sosyal bilimlerin örgütlenmesi üzerindeki etkisi önemliydi, sosyal bilimin bilgisinin keskin kurumsal sınırlarla belirlenmesinin yapaylığını açık ediyordu. Disiplinler arası örtüşmeler bunlar arasındaki keskin çizgileri belirsizleştirmeye ve tarihsel sosyoloji, iktisat sosyolojisi, politik iktisat gibi alt disiplinlerin oluşmasına yol açtığı gibi bu disiplinlerin “ayrılığını” korumayı amaçlayan yönetim bilimleri ve davranışsal bilimler gibi “disiplinler-arası” alanlar da çözüm olarak yaratıldı.

Kimin evrenseli?

Sosyal bilimlerde yerleşmiş olan ve bu gelişmeler etkisinde sarsılan bir diğer anlayış ise “evrenselcilik”-ti. 60’lı ve 70’li yıllarda yükselen toplumsal muhalefet ve özellikle feminist hareket, “nomotetik” sosyal bilimlerin mekanik bir anlayışla her yerde ve zamanda geçerliliğini koruyan genel yasalarının çok küçük bir azınlığın görüşleri olduğunu iddia etti. Toplumun düzeni için önerdikleri evrensel çözümler de bu küçük azınlığın ideolojisinin egemen kalmasını sağlayan çözümlerdi. Avrupa’nın başarısını evrenselcilik olarak savunan bu sosyal bilim, 1970’lerde iktisadi faaliyette güçlü bir odak olarak yükselen Doğu Asya’nın Batı’nın siyasal egemenliğini zayıflatmasıyla da güç kaybetti.

İki kültür

Diğer bir değişim ise, 1945’ten önce oldukça güçlü olan “iki kültür” tartışmasındaydı. Sosyal bilimler doğa bilimlerine mi yoksa insan bilimlerine mi daha yakındı? En az Descartes’tan bu yana modern düşünceye yerleşmiş olan insan-doğa ikiliğini yeniden üreten bu tartışma sosyal bilimlerin doğaya artan bir saygı göstermesi yönünde, doğa bilimlerinin de evreni istikrarsız ve öngörülemez olarak görme, yani insana tabi bir otomat olarak değil,

Selçuk Demirel

etkin bir gerçeklik olarak görülmesi yönünde aldı.

Bilim insanı tarafsız olabilir mi?

Söz konusu değişimlerden bir diğeri ise özneliliğin tam karşıtı olarak algılanan “nesnellik” tartışmasıydı. Sosyal bilimcinin sosyal gerçekliği fotoğraf çeker gibi algılaması ve aktarması gerekiyordu fakat bu anlamda bir “tarafsızlık” söz konusu olamazdı. Sosyal bilimci verileri, içerisinde bulunduğu sosyal gerçeklikten kaçınılmaz olarak döneminin dünya görüşünün ve teorik modellemelerinin onda bıraktığı etkiye göre çekerdi. Bu yüzden bu seçimin temeli tarihsel olarak kurulmuştu. Ve bilim insanlarının içerisinde bulunduğu dünyayı olduğu gibi yeniden üretmeleri beklenemezdi, elbette ki onu kendi ön kabul ve önyargılarına göre şekillendirecekti.

Sınırları aşmak

Modern bilimin disiplinlerinin birbirinden keskin sınırlarla ayrılmış yapısından sıyrılmak birbiriyle bağlantılı karmaşık, girift yapıardan ve öznelardan oluşan dünyayı anlamayı zorlaştırmak yerine daha iyi bir hale getirecektir. Rapor, sosyal bilimlerde iş bölümü düşün-

cesini tamamen reddetmiyor, bu bilimsel enerjiyi verimli bir şekilde kullanmak açısından faydalı olabilir. Önemli olan faaliyeti mevcut disiplinsel sınırlara takılmadan sürdürmeye alan açan bir örgütlenmeyi güçlendirmektir. Sosyolojik ya da ekonomik sorunlar yalnızca belli unvanları olan kişilerin tekelinde değildir.

Ütopya ve gelecek tahayyülleri insan davranışlarını etkilediği için daima sosyal bilimlerin ilgi alanına girmiştir. Mümkün gelecekler arasından seçim yapma meselesi siyasaldır ve elbette sosyal bilimler kendini buna açmalıdır. Fakat bu 19. Yüzyılda olduğu gibi bilim insanlarının yaşadıkları tekil olayları içerisinde buldukları siyasal süreçlere taraf oldukları için evrenselmiş gibi göstermeleri şeklinde olmamalıdır.

Asıl mesele dönemin geçici kısıtlamalarından kurtulup sosyal gerçekliğin tarihsel bir perspektifte yorumlanması, bilgi edinme ve üretme süreçlerinin sosyal ilişkilerin tüm karmaşıklığıyla birlikte bütünlüklü ele alınarak özgürleştirilmesidir. Sosyal bilimlerin etkisi insan yaratıcılığının yeryüzündeki somut tezahürlerinden biri olmalıdır.

Göçün ve göçmenin yüzyılı

“Bizi soyanlar göçmen ve yoksul değil, buralı ve zengin.”

Tarih boyunca insanlar çeşitli nedenlerden dolayı yaşadığı yerlerden ayrılmıştır. Göç kavramıyla ifade edilen bu durum, sadece göç eden kişileri değil; göç ettikleri yerleri ve toplulukları da çok yönlü etkilemiştir. Tarihin ilk dönemlerinden bugüne göçün başlıca sebepleri savaşlar, afetler, yeni devletlerin oluşması ve dağılması, daha iyi barınma ve beslenme koşullarına ihtiyaç duyulması olmuştur. Günümüzde ne kadar daha fazla karşımıza çıkan bir gündem olsa da aslında göç insanlık tarihine içkin bir olgudur.

Göçün çok çeşitli nedenleri olmakla birlikte en büyük nedeni savaşlardır. Ve bugünkü rakamların bize söylediğine göre dünya genelinde birçok sebepten ötürü yaklaşık 1 milyar göçmen bulunmaktadır. Dünya nüfusu hareket halindedir. Küresel çapta zorla yerinden edilen kişi sayısının 150 milyonu aştığı söyleniyor. Tüm bu veriler bağlamında 21. yüzyıl göçmenlerin yüzyılı olarak ifade edilebilir.

Göçmen, nedeni ve hukuki statüsünden bağımsız olarak ikamet ettiği ülkeden ayrılarak başka bir ülkeye giden kişi olarak tanımlanmaktadır. Göçmenlik tanımları içerisinde ise birkaç farklı nüans bulunuyor ve uluslararası hukuka göre göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları farklı durumları ifade ediyor.

Bulunduğu ülkeyi belli başlı nedenlerle isteyerek veya zorla terk eden, başka bir ülkeye gidip

orada yaşayan kişilere göçmen (migrant), bulunduğu ülkede zulme uğrama olasılığı olduğu için başka bir ülkenin korunmasından yararlanan kişilere mülteci (refugee) statüsünde kabul edilmektedir.

Mülteci olup olmadığı henüz netleşmemiş kimseler ise sığınmacı (asylumseeker, defector) konumunda bekliyor.

Dünya üzerinde emperyalizmin ve kapitalizmin saldırganlığı artmaya devam ettikçe şu an yaşanılabilir yerler de yaşanmaz hale gelecek ve insanlar daha yaşanılır yerler bulma umuduyla yollara dökülmeye devam edecek.

Dilan İpek Pamukkale Üniversitesi

Göçmenlik çatı kavram olarak kullanılmakla birlikte; her mülteci göçmenken her göçmen mülteci olarak değerlendirilmiyor.

Türkiye’de göç

Türkiye gerek coğrafi konumu gerekse de iç ve dış politikaları nedeniyle çok fazla göç alan ve göç veren bir ülkedir. Özellikle Ortadoğu’nun bir savaş coğrafyasına dönüştürülmesi ile göç gerçekliği daha da açığa çıkmıştır ve Avrupa’ya yönelen bu göçmen topluluğu bu “göç krizini” tetiklemiştir.

2011 yılında fitili ateşlenen Suriye Savaşı derinleştikçe ülkedeki göç verme oranı da paralel olarak artmıştır. Türkiye, Ortadoğu ve Avrupa arasındaki konumu nedeniyle

Göç olgusunun bugünkü haliyle en temel nedenlerinden birisi olarak kapitalizmi ve emperyalizmi işaret etmek zorundayız.

Aynı zamanda göç tartışmalarına ve hareketlerine bir anti kapitalist içerik kazandırmalıyız.

göçmenlerin hem sığınma hem de geçiş yolu olmuştur, olmaya da devam ediyor.

Sadece Suriye'den değil, Afganistan'dan, Orta Asya'dan, Kafkasya'dan da gelen göçmenler hala Türkiye nüfusunun milyonlarını oluşturuyor.

Türkiye resmi rakamlara göre 4 milyon 643 bin göçmene ev sahipliği ediyor.

Burada iki farklı çerçeve ile inceleme yapmamız gerekir, bir taraftan göçmenlik karşıtı, ırkçı söylem/saldırıları artıyor ve siyasi liderler neredeyse tüm politikalarını bu zemin üzerinden yükseltiyorken diğer taraftan güvencesiz koşullarında çalıştırılan göçmen işçiler sermaye açısından adeta "köle" emeği biçiminde bir yüksek sömürü ve kâr sahası haline geliyor.

Göçmen düşmanlığı zemininde sağın yükselişi

Dünya genelinde yükselen sağ siyaset, göçmen karşıtlığı ve ırkçılık Türkiye'de de özellikle Suriyeli ve Afgan göçmenleri üzerinden yürütülen politikalarla kendisini

gösteriyor.

"Din kardeşliği" söylemleri ile başlayan süreç şimdilerde nefret ve şiddetle devam ediyor. Mayıs seçimleri boyunca Ümit Özdağ şahsında yükselen göçmen karşıtı söylemlerle ülkedeki tüm sorunların kaynağı Suriyeli göçmenler gibi lanse edildi. Ekonomi, eğitim, güvenlik sorunları "göçmenler ülkelerine gönderilince çözülecek" sorunlar olarak anlatıldı.

İktidar açısından ise göçmenler özellikle "Avrupa Birliği'ne karşı elde tutulacak bir koz" olarak görülüyor. Erdoğan'ın "Açarız kapıları" diyerek AB'yi tehdit etmesi ama diğer yandan her göçmen başına AB'den 5 Milyon Euro fon alması da riyakar politikalar tablosunu açıkça gösteriyor.

Zonguldak'ta Afganistanlı maden işçisinin öldürüldükten sonra cesedinin yakılması, Özbekistan'dan Türkiye'ye gelen Nadira Kadirova'nın eski AKP'li milletvekili Şirin Ünal'ın evinde ölü bulunması, yılda en az 100 göçmen işçinin iş cinayeti ile hayatını kaybetmesi ve bu sayıların her geçen gün artması tesadüf

değil. Aksine bu artışın sebebi dünya genelinde yayılan göçmen emeğini daha da değersiz kılan ırkçı ve işçi düşmanı politikaların sonuçları.

Türkiye'deki göçmen nüfusu ucuz iş gücü niteliğiyle, çocuk iş gücü oranının fazlalığıyla sermaye açısından vazgeçilemez bir "kaynak" oluşturuyor. Bu yüzden Arzu Sabancı "Ülkemde mülteci istemiyorum." derken öte yandan göçmen işçiler üzerinden ürettiği artı değeri de sağı cebine koyuveriyor. Her yıl düzenli olarak artan kar oranlarına bakılınca gerçek gün gibi açığa çıkıyor.

Ucuz çalışma ile birlikte güvencesiz çalışma koşulları seçeneksiz bırakılan milyonlarca göçmene öyle bir dayatılıyor ki göçmenler sadece Ege Denizi'nde değil aynı zamanda sermayenin çarkları arasında da can veriyor.

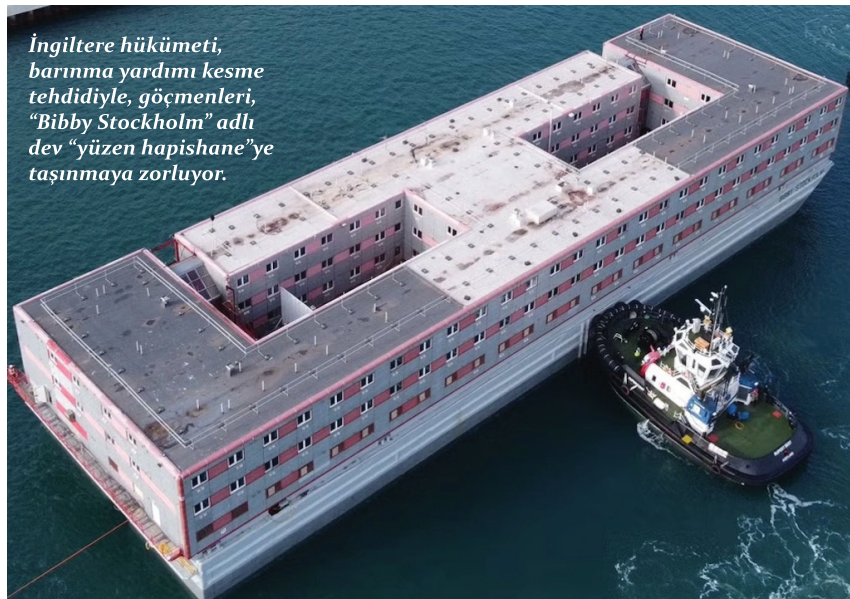
Göçün sebebi kapitalizmdir!

Tabi ki insan hareketlerinin çeşitli nedenlerle bu kadar artmış olması sınırların ortadan kalktığına eşit ve özgür dünyada yaşadığımız anlamına gelmiyor.

Sermayenin küreselleşmesi, giderek derinleşen eşitsizlikler, ekolojik krizler, afetler, savaşlar daha birçok sorunu beraberinde getiriyor ve daha fazla insanın kaçmasına, göç etmesine neden oluyor. Yani dünya üzerinde emperyalizmin ve kapitalizmin saldırganlığı artmaya devam ettikçe şu an yaşanılabilir yerler de yaşanmaz hale gelecek ve insanlar daha yaşanılır yerler bulma umuduyla yollara dökülmeye devam edecek.

Göç olgusunun bugünkü haliyle en temel nedenlerinden birisi olarak kapitalizmi ve emperyalizmi işaret etmek zorundayız. Aynı zamanda göç tartışmalarına ve hareketlerine bir anti kapitalist içerik kazandırmalıyız.

Son olarak ise; hepimiz bir yerlerden göçtük ve hepimiz bir yerlere göçebiliriz. Göçün gerçeklikleriyle yüzleşmek ve eşit barışçıl, kardeşçe yaşamının yollarını aramalı ve bulmalıyız.

İngiltere hükümeti, barınma yardımı kesme tehdidiyle, göçmenleri, "Bibby Stockholm" adlı dev "yüzen hapisane"ye taşınmaya zorluyor.

Sermayenin ölüm makinesi: MESEM

Ceren Günel | İstanbul Teknik Üniversitesi

Öğrenciler için çalışma saati sınırı 8 saat olarak belirlenmiş ancak neredeyse hiçbir işletmede böyle işlemiyor. Patronlar öğrencilerden mola saatlerinde bile makine başında beklemelerini, ek mesaiye kalmalarını, tatil günlerinde çalışmalarını istiyor. Öğrenciler günde 10-12 saat, bir yetişkinden farksız çalıştırılıyor.

20

Eski adı Çıraklık Eğitim Merkezi olan Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM) 2016 yılında örgün ve zorunlu eğitim kapsamına alındı. MEB; MESEM'i ülkenin nitelikli iş gücü ihtiyacı kapsamında öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkaracak, meslekler hakkında bilgi edinebilecekleri, eğitim sistemi ile çalışma hayatı arasındaki ilişkiyi güçlendirecek bir program olarak tanımlıyor.¹ Bu eğitim programına göre çocuklar/gençler çırak-stajyer olarak haftanın 4 günü pratik eğitim almak için iş yerinde çalışırken 1 günü teorik eğitim almak için okula gidiyor. Programa başvurmak için ise herhangi bir yaş sınırı yok. "9, 10 ve 11. sınıf öğrencilerine ödenen asgari ücretin en az yüzde 30'u kadar maaş, 12. sınıf öğrencilerine ise asgari ücretin en az yüzde 50'si kadar maaş devlet katkısı olarak işletmeye geri ödenir." diyor Mesleki Eğitim Kanunu. Yani öğrencilerin ücreti işveren değil devlet tarafından ödeniyor.

Öğrenciler için çalışma sınırı 8 saat olarak belirlenmiş ancak neredeyse hiçbir işletmede böyle işlemiyor. Patronlar öğrencilerden mola saatlerinde bile makine başında beklemelerini, ek mesaiye kalmalarını, tatil günlerinde çalışmalarını istiyor. Öğrenciler günde 10-12 saat,

bir yetişkinden farksız çalıştırılıyor. MESEM kapsamında çalışan öğrencilerin büyük çoğunluğu yoksul ailelerin çocukları. Neredeyse hepsi ev geçindirme ya da eve yük olma kaygısıyla çalışıyor. Çoğu zaman gerek stajdan atılma korkusuyla gerekse aldıkları maaş yetmediği için hiçbiri patronların taleplerine karşı çıkamıyor. Siyasi iktidar, ekonomi politikalarıyla yoksulluğu giderek derinleştirirken bu yoksulluğa çözüm olarak çocuklara mesleki eğitim adıyla asgari ücretin yarısının da altında çalışmayı dayatıyor. Dönemin Milli Eğitim Bakanı'nın açıkladığına göre 2022 yılında meslek liselerinden elde edilen gelir önceki yıla göre yüzde 102 artışla 2 milyar 357 milyon olmuş, 2023'ün sadece ilk dört ayında ise gelir 1 milyar 349 milyon. Öğrencilerin aldığı pay 2022 için 110, 2023'ün ilk dört ayı için ise 65 milyon. Öğrencilerin kendi emeğinden elde edilen gelirden aldıkları pay yüzde 5 bile değil.

Çocuk emeği patrona bedava

Sermayedarlara sendikasızsızlaştırdığı, güvencesizleştirdiği işçiler yetmiyor; düşük ücretlere çalıştırırken bir yandan ev içi ücretsiz emeğinden yararlandığı kadınlar yetmiyor; ağır koşullarda kayıt dışı çalıştırdığı göçmenler yetmiyor.

Sermaye daha fazla ucuz emek gücüne ihtiyaç duyuyor; çocukların işçileşme oranını her gün arttırmak, işçileşme yaşını düşürmek gerekiyor. Burada MEB devreye giriyor. MEB'in yönelimi sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda şekilleniyor, MESEM aracılığıyla çocuklar üstünden sermayenin ucuz emek gücü ihtiyacını karşılıyor. Bir de bunun için kamu kaynaklarını kullanarak patronlara ücret bile ödetmiyor. Çocuk işçiliğini, eğitim programı diyerek stajyer-çırak adı altında meşrulaştırıyor. MEB bunu yaparken aynı zamanda çocukların en temel hakkı olan eğitim hakkını gasp ederken vaat ettiklerinin tam tersi bir biçimde eğitimin de içeriğini boşaltıyor.

İş yerlerinin çırak öğrenci istihdam edebilmesi için Usta Öğretici Belgesi'ne sahip olmaları zorunlu çünkü söylendiği üzere çocuklara atölyelerde pratik "eğitim" verecek "öğretmenler" bulunmalı. Bu belge için isteğe bağlı olarak *uzaktan eğitim şeklinde de alınabilecek olan İş Pedagojisi Kursu'nu* bitirmiş olmak yeterli. "Usta öğreticilerin" bu kursta, çocukları yanlarında usta olmaksızın çalıştırmamaları gerektiğini öğrenmiş olmaları gerekiyor ancak öğrenciler işe girdiği günden itibaren hiçbir iş güvenlikleri olma-

dan, daha önce hiç kullanmadıkları makinelerle baş başa bırakılıyor. İşçi sağlığı ve güvenliğinin bu kadar kötü olduğu bir gerçeklikte 1.3 milyon çocuğu göz göre göre ölüme yollamaktır bu.

MESEM çarklarında çocukların hayatı öğütülüyor

2023 yılında en az 1932 iş cinayeti² olan bir ülkede 4 gün bu atölyelerde çalıştırılacak çocukların bir iş kazasına kurban gidebileceği öngörülemez bir durum değil. Bu ölümler her ay artıyor ve aynı yetişkin işçi cinayetlerinde olduğu gibi artmaya da devam edecek.

İnşaatta elektrik tesisatı döşeme işinde çalışırken 5. kattan düşen Zekai (16),

Sigortasız çırak olarak çalıştırıldığı atölyede ısınmak için soba yakmaya çalışırken çıkan alevlerden yanan Ömer (15),

Fabrikada elektrik kablosu hattı çekerken 2,5 metre derinliğindeki arıtma havuzuna düşen Ulaş (17),

Sahaya götürülmemesi gerekirken klima tesisatı döşemek için götürüldüğü sitede ikinci kattan zemin kata düşen Ömer (17),

Ustası başında olmadan makinede iş yaparken sac büküm makinesine kafası sıkışarak 16 dakika boyunca kimse görmediği için o şekilde bekleyen Arda (14),

Staj yaptığı mobilya atölyesinde üzerine sunta blokları devrilen Erol Can (16)...

Hepsi MESEM kapsamında çalıştırıldığı iş yerlerinde hayatını kaybetti.

İSİG Meclisi'nin 2023 raporuna göre 15-17 yaş arası 32, 14 yaş ve altı ise 22 çocuk işçi iş cinayetlerinde hayatını kaybetmiş.

Onlarca çocuğun hayatı MESEM çarklarında öğütülüyor. Çocuklar canlarından olmasa bile iş yerinde yangın söndürme tüpü bulunmayan ve vücudunun yüzde 80'i yanan Beyzanur'a (18) olduğu gibi ağır yaralanıyor. Üstüne, açılan davada iş yeri sahibi kusurlu bulunmayıp davaya da takipsizlik kararı veriliyor.

Çocukların ucuz emek gücü üstünden patronlara milyonlarca lira gelire sağlayan MESEM dur durak bilmeyen bir sömürü ve ölüm makinesi gibi işliyor.

Türkiye egemenleri, Millî Eğitim Bakanlığından Adalet Bakanlığı-

na bütün bürokratik aygıtları da arkasına alarak Türkiye'yi bir emek cehennemine çevirmekte kararlı. Bu kararlılık kadın, yaşlı, göçmen, çocuk tanımıyor. MESEM ise bunu yasallaştırmanın bir aracı. Hatta öyle bir sömürü aracı ki bir eğitim programı olduğu için stajyer-çırakların emeklilik sigorta primleri yatırılmıyor, yine devlet tarafından sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası yapılıyor. Bu da demek oluyor ki 14 yaşında bir çocuğun MESEM kapsamında çalıştığı günler, emekli olması için çalışmış olması gereken gün sayısına dahil edilmiyor.

Her şey sermayenin ihtiyacına göre belirleniyor. Çocukluktan başlayan ve ölüme kadar giden, insan yaşamını bir bütün olarak kapsayan proleterleşme çarkında ilerliyoruz. Kimimiz 14 yaşında MESEM'de çırak olarak hayatını kaybederken kimimiz emekli olmasına rağmen çalıştığı şantiyede iş cinayetine kurban gidiyor.

¹ <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/mesleki-egitim>

² <https://isigmeclisi.org/20959-yasamak-icin-orgutlenmek-direnmek-zorundayiz-2023-yilinda-en-az-1932>

Onlarca çocuğun hayatı MESEM çarklarında öğütülüyor. Çocuklar canlarından olmasa bile iş yerinde yangın söndürme tüpü bulunmayan ve vücudunun yüzde 80'i yanan Beyzanur'a (18) olduğu gibi ağır yaralanıyor. Üstüne, açılan davada iş yeri sahibi kusurlu bulunmayıp davaya da takipsizlik kararı veriliyor. Çocukların ucuz emek gücü üstünden patronlara milyonlarca lira gelire sağlayan MESEM dur durak bilmeyen bir sömürü ve ölüm makinesi gibi işliyor.

Kapitalizmin krizleri içerisinde Psikolojiye bakmak

Rozana Urkun

Dokuz Eylül Üniversitesi

Psikoloji, insan zihnini ve davranışlarını anlamayı amaç edinmiş bir bilimdir. İnsan davranışını anlamak ve bu bağlamda insanların yaşamlarını iyileştirmek oldukça iddialı ve kapsamı geniş bir amaç. Oysaki kapitalizmin içerisinde olduğu krizi ve dünyada günbegün yaşanan olayları düşündüğümüzde psikoloji bu iddianın altında ezilmiş durumda. Çünkü 21. yüzyılda insan yaşamının geldiği noktada toplumun büyük bir çoğunluğu çalışmak, daha çok çalışmak, buna rağmen yaşamdaki ideallerine ulaşamamak gibi bir sorunla karşı karşıya. İnsanı potansiyelini keşfetmede desteklemeye yönelik geliştirilmiş olan psikoloji kuramları ise bu noktada işlevini yerine getiremiyor. Peki bu, şu anla sınırlı bir sorun mu yoksa psikoloji kendi içerisinde çıkmazları olan bir disiplin mi diye sorduğumuzda psikolojinin tarihsel gelişimine bakmak gerekiyor.

Güç ilişkileri ve psikoloji

Psikoloji, egemen sınıfların ve dönemin otoritelerinin hakimiyeti altında gelişmiştir. Psikolojinin bireylerin psikolojik iyi oluşlarını güçlendirmek gibi insancıl olan varoluş amacının, psikoloji tarihini incelediğimizde her zaman öyle olmadığını görüyoruz. Psikolojinin ve psikolojik olanın kuruluşunu sorgulamalıyız. İkinci paylaşım savaşı sırasında, Amerika'nın askerler üzerinde kullanması için psikologlar tarafından zeka testleri geliştiriliyor. Bu testler sayesinde kimlerin gözünü kırpmadan insan öldürmeye uygun olduğu tespit ediliyor. Öte yandan psikolojinin işçilere, kadınlara ya da ayrımcılığa uğrayan topluluklara dair bakışı oldukça sınırlı. Bugün psikolojinin bir alt alanı olan endüstri ve örgüt psikolojisi, çalışanlardaki motivasyon ve verimliliği artırma gibi

konulara odaklanıyor. Oysa günde sadece bir sefer ve on dakika mola ile çalışan bir işçinin, çalışmaya dair motivasyonunu artırabilmek ne insanı ne de bilimsel. Kadınların her gün tacize uğraması, ya da öldürülme tehlikesiyle yaşaması, patriyarkal dünyada kadınlar için oldukça sıradanlaşmış bir stres kaynağıken psikoloji kadınları histerik olarak etiketlemekle meşgul. Dolayısıyla psikolojinin, tıp biliminin erkek egemenliğiyle iç içe geçtiği gibi, döneminin güç ilişkileri tarafından belirlendiğini unutmamamız gerekiyor. Kan, kıyım ve işkence üzerine kurulan bir bilim...

Psikolojik sorunlarının sorumlusu birey midir?

Psikoloji, bireyi toplumun içerisinde çekip alıp, bireyin "sorunlu" yanlarını düzeltmek ister. Ama bireyin geliştirdiği psikopatolojilerin ya da zorlanmaların, içerisinde yaşadığı toplumsallıktan ayrı olmadığını görmez. Psikoloji denince akla gelen klinik psikoloji, kapitalizmin en yoğun hakimiyete

Depresyon kapitalizmle neredeyse aynı yaşta olan bir hastalık. Kişinin yataktan kalkacak gücü kendinde bulamadığı, yoğun suçluluk duygusu yaşadığı, iradesinin tamamen şakılandığı bir durum. Depresyonun ve iyi hissetmenin politikasını yapmaya ihtiyacımız var. Çünkü depresyon insanı dibe çeken, güvencesizlikten ve apolitiklikten beslenen bir hastalık ve çok güçlü. Depresyonun politik olduğunu söylemek, bunun sadece sistemi değiştirmekle çözüleceğini iddia etmek değil. Ama depresyonu, nörolojik olduğu kadar politik sebepleriyle de ele almak zorundayız.

Kapitalizm bizde önce kaygı yaratıp ardından o kaygının sektörünü yaratıyor. Komünizm, insanın zengin potansiyelini açığa çıkarmayı hedefler, zamanı serbest bırakır. Oysa bugün zamanımız da hayallerimiz de zincirlere vurulmuş durumda.

ti altına aldığı ve psikolojinin en piyasalaşmış alanı. Psikolojik olarak sağlıklı insanın tanımı genellikle kişinin günlük rutinlerini sürdürbilmesi, çalışabilmesi üzerinden kurulur. Feodalizmden kapitalizme geçiş sürecinde yasaklanan aylıklık pek tabii psikolojinin de “sağlıklı” görmediği bir durum. Bireycilik, çıkarıcılık, rekabet gibi özelliklere sahip olmamak bir dezavantaj. Dolayısıyla kişi bu vahşi rekabet ortamında ayakta kalamıyorsa, bitmek bilmeyen bir tüketime dayalı sistem içerisinde psikolojik sağlamlığını koruyamıyorsa bu durum, kişinin kendi güçsüzlüğünden kaynaklanır. Her şeyin sorumlusu bireydir, dolayısıyla terapi odaları da bireysel sorunlarımızın çözümü için vardır. Böylelikle tedavi olup sistemin bir parçası olmaya ve hiçbir rahatsızlık duymadan, duyuyorsak da bunu çeşitli telkinlerle çözerek, rutinimize devam edebiliriz.

Psikopatolojik olan politiktir

Psikoloji ruhsal sorunlarımızı tanımlar. Psikolojik hastalıklar nöroloji temellidir ve uygun koşullar oluştuğunda semptomlar ortaya çıkar. Psikolojinin temel dili klinikleştirme, patolojikleştirmedir.

Yani sebebini bilmediğiniz, yoğun ve sürekli kaygılar sonucunda psikiyatriste gittiğinizde dakikalar içerisinde anksiyete bozukluğu tanısını almanız oldukça olası. Evet, yaşanan sorunu tanımlamak ve isimlendirmek bu sorunu çözmek için önemli bir adım, ama insanlar neden depresyona giriyor? Psikolojinin toplumsal sebepleri neler, kimsenin depresyona girmeyeceği bir toplumsallık nasıl inşa edilir, bu sorulara yanıt vermediği ölçüde psikoloji kapitalizmin bir sonucu olan yabancılaşmanın sürdürücüsü olacaktır. Depresyon kapitalizmle neredeyse aynı yaşta olan bir hastalık. Kişinin yataktan kalkacak gücü kendinde bulamadığı, yoğun suçluluk duygusu yaşadığı, iradesinin tamamen sakatlandığı bir durum. Depresyonun ve iyi hissetmenin politikasını yapmaya ihtiyacımız var. Çünkü depresyon insanı dibe çeken, güvencesizlikten ve apolitiklikten beslenen bir hastalık ve çok güçlü. Depresyonun politik olduğunu söylemek, bunun sadece sistemi değiştirmekle çözüleceğini iddia etmek değil. Ama depresyonu, nörolojik olduğu kadar politik sebepleriyle de ele almak zorundayız. Yoksa 2023 yılında 3 milyon 580 bin

kutu artarak 65 milyon 451 bin kutuya ulaşan antidepressan kullanımı gerçekliğinin karşısında kalakalırız. İlaç endüstrisi insanın en zayıf ve kırılabilir noktasından zenginliğine zenginlik katıyor. Psikolojinin politikasını yapamadığımız ölçüde kapitalizm kişisel gelişim masallarıyla bize sahte bir çıkış yaratmaya çalışıyor. Pozitif düşünmenin ya da anda olmanın getirdiği spot etki ne yazık ki iyi hissetmenin kalıcı bir çözümü olamıyor. Kişisel gelişim safsataları, kapitalizmin yarattığı yıkımla yüzleşmenin önüne çekilmeye çalışılan bir perde görevi görüyor.

Psikoloji ve özgürleşme

“Komünizm, insanla doğa arasındaki ve insanla insan arasındaki uyumsuzluğun, çelişkinin, varoluşla özün, nesneleşmeyle özleşmenin arasındaki çekişmenin gerçek çözümlüştür” diyor Marx. İnsanın öz doğası bozulmaya başladıkça, kendi ideali ve gerçek yaşam arasındaki açığı genişledikçe yabancılaşıyoruz, potansiyelimizden uzaklaşıyoruz. Kapitalizm bizde önce kaygı yaratıp ardından o kaygının sektörünü yaratıyor. Komünizm, insanın zengin potansiyelini açığa çıkarmayı hedefler, zamanı serbest bırakır. Oysa bugün zamanımız da hayallerimiz de zincirlere vurulmuş durumda. Psikoloji parçaları görür, ama aslolan bütünü görmektir. Hastalık algısını yok etmeli, sistemin insanı güçsüzlendirdiği her alanı politikleştirmeliyiz. Sistem herkesi kendi evine ve duvarlarına hapsediyor. Terapiyi ve psikolojik hastalıkları politikleştirdiğimiz ölçüde, kolektif bakım ve güçlenmeyle özgürleştirici bir psikolojiyi inşa edebiliriz. Psikopatoloji zihinsel ve dolayısıyla bireysel bir süreç evet, ama bizim bu bireyselleştirmeyi ve kişilerin iradesinin tutsak edilmesini konuşmamız gerekiyor. Dayanışma, kolektif alanlar yaratmak, duygularımızı tanımak, sorunlarla baş etme kapasiteleri geliştirmek ve bolca emekle yıkıntılar arasından çıkabiliriz. Politik ve eleştirel psikolojinin görevleri tam da bunlar...

Çanlar kimin için çalıyor ya da Ekolojik çöküş

Beyda Ceylan

Boğaziçi Üniversitesi

24

Dünya kapitalizmin çok yönlü krizleriyle sarsılıyor. Onlardan birisi de ekolojik kriz ve çözümsüz kaldıkça tahribatı artıyor, artık bir ekolojik çöküş dönemi içerisindeyiz. Herhangi bir şeyden değil, yeryüzünde canlı yaşamın var olmasını mümkün kılan biyolojik, kimyasal ve fiziksel süreçlerin çöküşünden ve bağlı olarak bir yok oluş tehdidinden bahsediyoruz.

Parçası olduğumuz bu gezegen, daha önce de 5 kitlesel yok oluş dönemi geçirdi, fakat hiçbiri içinde yaşayan insanların toplumsal düzeninden dolayı gerçekleşmemişti. Daha öncekiler, meteor çarpması gibi kozmik olayların etkisiyle gerçekleşmişti. İçinde yaşadığımız yok oluş tehlikesi ise, bizzat kapitalist toplumsal ilişkilerin yarattığı bir sonuç.

Daha önceki toplumsal düzenlerin de doğaya zarar verdiğini, ekosistemler üzerinde değişimlere, türlerin yok oluşuna sebep olduğunu söyleyebiliriz. Fakat hiçbiri sermaye ilişkisinin yarattığı hızda, çapta ve derinlikte doğaya zarar vermemişti. Bu durumun sebebini uzakta aramaya gerek yok. Kapitalizm doğayı sonsuz bir sömürü alanı olarak görüyor; toplumsal ihtiyaçlardan koparılmış bir üretim için gereken hammaddeleri, bunların işlenmesi için gerekli enerjiyi sürekli çekip alacağı ve bu üretim sürecinde oluşan atıklarla birlikte metallerin kendilerini de boşaltabileceği bir alan olarak. İklim değişikliğinin, hava toprak ve suyun kirlenmesinin, ormansızlaşmanın, biyoçeşitliliğin azalığının, okyanusların asidifikasyonunun, buzulların erimesinin, okyanus akıntılarının bozulmasının... vd. canlı yaşamını yok edecek bir seviyeye gelmesinin sebebi sermayenin egemen olduğu

bir düzen.

İklim krizinin hepimizin ortak geleceğini etkilediği ve bu yüzden düzenin egemeni sermaye sınıfının krize karşı önlemler alacağı, teknolojik gelişmeler sayesinde kapitalizmin doğaya zarar vermeyeceği bir hale gelerek yeşilleneceğine dair toplumda yaygın bir düşünce hakim. Şöyle bir bakınca çok mantıklı gelen bu düşünce gerçek hayatta acaba ne kadar gerçekleşebiliyor?

COP'lar asıl sorumluları belirsizleştiriyor

BM çerçevesi altında her sene uluslararası iklim konferansları düzenleniyor, COP adında. Kapitalist hükümetlerin liderleri, sermayedarlar, fosil yakıt şirketlerinin temsilcileri bir araya gelerek iklim

Dünyanın egemenleri ekolojik yıkımın neden olacağı felaketleri fırsatlar olarak görüyorlar. Buzulların erimesinde, onların altındaki fosil yakıtlara erişimin fırsatını görerek bunun üzerinden bir kaynak rekabetine savaşına girmiş durumdadır. O eriyen buzulların altından çıkıp gelecek binlerce yıl öncesinin virüsleri ve o virüslere karşı bağışıklığı olmayan biz insanların neler yaşayacağıyla ilgilenmiyorlar. Sermaye sınıfının canavarları cehenneme çevrilmiş dünyaya baktıkları zaman sadece büyük karlar görüyorlar.

Görsel: Timur Çelik

krizini durdurmak adına birtakım hedefler koyuyorlar önlerine. İklim krizinin asıl sorumlusunun sera gazı emisyonu olduğunu, emisyonların azaltımı ve yenilenebilir enerjiye geçişle birlikte ısınmanın 1.5 derece ile sınırlandırabileceğini savunuyorlar. Gelin görün ki, yayınlanan resmi raporlar, küresel emisyonların yüzde 50'sinden fazlasının tam da bu konferanslar düzenlenmeye başladıktan sonra salındığını gösteriyor. Hatta son 30 yılda yenilenebilir enerji üretimiyle birlikte fosil yakıt üretimi de artıyor.

Son COP olan COP28 ise daha kısa bir süre önce bitti. Konferansa 2000'den fazla fosil yakıt endüstrisi şirketinin delegesi katılmış. Üstelik, konferansın başkanlığına getirilen BAE'nin ulusal petrol şirketinin CEO'su, konferansı yeni karlı petrol antlaşmaları yapmak için paravan olarak kullanmakla ilgiliymiş. Başka ne beklenebilirdi?

Şimdiye kadar düzenlenen COP'lar iklim krizinin asıl sorumlusunu belirsizleştirmekten, yeryüzünde yaşayan ve iklim krizinden doğrudan etkilenip tepki gösteren insanların öfkelerini sönmülmeye çalışmaktan başka bir şey yapmadı. Fosil yakıtlardan çıkış vaadi dahi

veremedikleri hedeflerle sonlandı son konferans da.

Şimdiye kadar ısınmanın 1.5 derece ile sınırlandırılabilmesi için uygulanması gereken azaltım hedeflerinin hiçbirini gerçekleştirmediler. Artık gezegenin 2030'dan önce 1.5 sınırı geçileceği tahmin ediliyor. Hatta 2030'dan önce bu sınırın geçilebileceği öngörülüyor bazı raporlarda.

Üstelik 1.5 derece, atmosferdeki artan sıcaklığın ortalamasını gösteren teknik bir terim olduğu için yeryüzündeki eşitsiz dağılımı gözden kaçırmamıza neden olabiliyor. Küresel güneyde yoksul halklar ve emekçiler felaketleri yaşamaya çoktan başladılar.

Aşırılaşma zamanı felaketler, pandemiler

Isınmış bir gezegen yaşamın her alanında ve her anında istikrarsızlık demektir. Doğa olaylarında aşırılaşma demektir. Orman yangınları, sel felaketleri, kuraklık demektir. Varolan toplumsal eşitsizliklerin daha da derinleşmesi demektir, sömürü ve tahakküm ilişkilerinin derinleşmesi demektir. Özellikle küresel güneyde tarımsal faaliyet-

2050'de göreceğimiz dünya sadece bugünden daha sıcak bir dünya değil, öylesine söyleniveren "daha fazla sıcaklığın" siyasal süreçlere etkisinin ne olacağıyla da ilgilenmek zorundayız. Ekolojik krizin neden olabileceği göçmen sayısı şu anki tahminlerin çok üzerinde olma potansiyeli taşıyor. Emperyalist devletler buna karşı silahlanma kapasitelerini arttırıyor, sınırlarını yüksek duvarlarla ve elektrikli tellerle çeviriyorlar. Ekofaşizm diye bir gerçeklikten bahsediyoruz.

lerin yapılamayacak hale gelmesi tehdidini içeriyor bu ısınma. Gıda krizi, sağlık krizi, su krizi anlamına geliyor. Milyonlarca yoksulun açlıktan ve susuzluktan ölmesi, ayakta kalabilen milyonlarcasının iklim göçmeni olması anlamına geliyor. Bunlarla da sınırlı kalmıyor görecüklerimiz, bu aynı zamanda yeni pandemiler göreceğimiz anlamına geliyor. Covid 19 göreceğimiz tek pandemi değildi, daha birçoğuna şahit olabiliriz. Halihazırda endüstriyel tarım ve hayvancılığın sebep olduğu ormansızlaşma, petrokimya endüstrisinin tarım ilaçları denilen zehirleri birçok canlı türünün yok olmasına sebep oldu. Son 50 yılda biyoçeşitlilik yüzde yetmiş oranında azaldı. Yani, yeryüzünde varolan türlerin yüzde yetmiş yok oldu. Yalnızca biyoçeşitliliği azaltmıyor sermaye birikimi, insan ve insan olmayan canlı türlerinin çarpık etkileşimine ve bu yolla yeni virüslerin ve patojenlerin ortaya çıkışına sebebiyet veriyor.

Yenilenebilir enerji çözüm değil

Ve tüm bunlar olurken, sürecin sorumlusu olan sermaye sınıfının

Bugün ekolojik krize karşı mücadele kapitalizme karşı toplumsal kurtuluş mücadelesi anlamına geliyor. Çünkü ekolojik krizin asıl sorumlusu karbon salımları değil, onu üreten sermayenin sistemi kapitalizmin kendisidir. Ekolojik krize asıl çözüm de, birleşmiş üreticilerin toplumsal ihtiyaçları odağına alan, rasyonel ve doğayla uyum içinde örgütlendiği ekolojik sosyalist bir toplumdur.

ekolojik yıkımı durdurmak gibi bir hedefi yok. Sermaye yapısal olarak genişlemeye yazgılı bir sistem. Genişlemediği takdirde sermaye olma niteliğini yitiriyor. Bu yüzden sürekli daha fazla üretime, daha fazla üretim için daha fazla hammaddeye, binalara, makinelere ve enerjiye ihtiyaç duyuyor.

Mevcut enerji üretim mantığını kökünden değiştirmeden yalnızca bir sektörden bir sektöre -fosil yakıt kaynaklarından yenilebilir enerji kaynaklarına- kaydırmak ekolojik yıkımı durdurabilecek bir şey değil. Üstelik, sözgelimi elektrikli arabaların ya da rüzgar enerji santrallerinin veya güneş panellerinin gerektirdiği metaller ve nadir toprak elementleri de okyanusların altını oyararak, derin deniz madenciliği yoluyla elde edilmiyor mu? Kongoda madenlerde çocuk işçiler çalıştırılarak ve Amazonları yok ederek elde edilmiyor mu?

2050'de göreceğimiz dünya sadece bugünden daha sıcak bir dünya

değil, öylesine söyleniveren "daha fazla sıcaklığın" siyasal süreçlere etkisinin ne olacağıyla da ilgilenmek zorundayız. Ekolojik krizin neden olabileceği göçmen sayısı şu anki tahminlerin çok üzerinde olma potansiyeli taşıyor. Emperyalist devletler buna karşı silahlanma kapasitelerini artırıyor, sınırlarını yüksek duvarlarla ve elektrikli tellerle çeviriyorlar. Ekofaşizm diye bir gerçeklikten bahsediyoruz.

Dünyanın egemenleri ekolojik yıkımın neden olacağı felaketleri fırsatlar olarak görüyorlar. Buzulların erimesinde, onların altındaki fosil yakıtlara erişimin fırsatını görerek bunun üzerinden bir kaynak rekabetine savaşına girmiş durumdadır. O eriyen buzulların altından çıkıp gelecek binlerce yıl öncesinin virüsleri ve o virüslere karşı bağışıklığı olmayan biz insanların neler yaşayacağıyla ilgilenmiyorlar. Sermaye sınıfının canavarları cehenneme çevrilmiş dünyaya baktıkları zaman sadece büyük karlar görüyorlar.

Ekososyalist hareket ve gençlik

Bugün ekolojik krize karşı mücadele kapitalizme karşı toplumsal kurtuluş mücadelesi anlamına geliyor. Çünkü ekolojik krizin asıl sorumlusu karbon salımları değil, onu üreten sermayenin sistemi kapitalizmin kendisidir. Ekolojik krize asıl çözüm de, birleşmiş üreticilerin toplumsal ihtiyaçları odağına alan, rasyonel ve doğayla uyum içinde örgütlendiği ekolojik sosyalist bir toplumdur.

Bu yüzden ekoloji mücadelesi özgün bir anti-kapitalist mücadele alanıdır.

Doğanın yıkımına karşı mücadele "yerlere çöp atmama" düzeyine indirilmeyecekse, o yıkımın sorumlusu olan sermayeye ve onun düzeni kapitalizme olarak hayata geçirilmelidir.

Buradan sosyalist harekete ve sosyalist hareketin ekoloji mücadelesindeki sorumluluğuna geliyoruz. Fakat yazının sınırlarını aşmamak için ekoloji hareketi içerisindeki gençliğe değineceğiz.

Sosyalist hareket, dinamizmini, yaratıcılığını ve militanlığını kendi içindeki genç kadrolardan alıyor. Bu ise gençliğe, ekolojik krizin karartacağı kendi geleceğine sahip çıkmak için ekolojiyi solun ana gündemlerinden biri yapma imkânı veriyor. Bunu içinde bulunduğumuz kurum olan üniversiteyi dönüştürerek, yerlerdeki mücadelelere dahil olarak ve ekolojik mücadelenin diğer mücadelelerle bağımlı kurarak yapabiliriz.

O halde, bugünün perspektifinden oldukça karanlık görünen bir geleceğin gençliğine, bu gidişatı tersine çevirebilecek olan ekososyalist harekette önemli bir sorumluluk düşüğünü söylersek kim karşı çıkabilir?

Yaşamak hayatta kalmaktan ibaret değildir!

Devran Atas

Marmara Üniversitesi

27

Her yeni güne memleketin dört bir yanından gençlerin mücadelesiyle uyanıyoruz. Kimi kaldığı KYK yurdunun yaşama koşullarını paylaşıyor bizimle; kimi okurken çalışmak zorunda kaldığı part-time iş yerinde yaşadığı tacizi anlatıyor; kimi de onun hayata olan inancını alan, hayallerini çalan bu düzene tarihi bir not olarak düşüyor son sözlerini.

Barınma, beslenme, ulaşım gibi en temel ihtiyaçlarımızı karşılamak bile bugün büyük bir yaşam mücadelesi gerektiriyor. Geçtiğimiz günlerde Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) Gösterge Değerleri Raporu'nu yayımladı. Bu rapora göre; "Mezunlar Hariç Üniversiteden

Ayrılan Öğrenci Sayısı" 2022 yılında 389.564 kişi. Yani 2022 senesinde yaklaşık yarım milyon öğrenci, ya ekonomik sebeplerden girdiği üniversiteye kayıt bile yaptıramadı ya da geçim sıkıntısından okuduğu okulu bırakmak zorunda kaldı.

Barınma krizi derinleşerek devam ediyor

Devletin bize barınacak yurt sağlamakla görevli mekanizmaları, öğrencilerin barınma sorununu

çözmek için adımlar atmıyor. Yeni öğretim yılı itibarıyla üniversite öğrencisi sayısı 10 milyona yaklaşmış durumda. Buna karşılık Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre KYK Yurtlarının yatak kapasitesi 950.000 ile sınırlı.

Barınma sorunu derinleştikçe devlet çareyi yeni yurtlar açmakta değil mevcut yurt odalarından çalışma masalarımızı, kıyafet dolaplarımızı kaldırıp fazladan yatak atmakta; üniversite kulüplerinin odalarını

Barınma sorunu derinleştikçe devlet çareyi yeni yurtlar açmakta değil mevcut yurt odalarından çalışma masalarımızı, kıyafet dolaplarımızı kaldırıp fazladan yatak atmakta; üniversite kulüplerinin odalarını boşaltıp yurt yapmakta buluyor.

boşaltıp yurt yapmakta buluyor. Özel alanın, uygun çalışma koşullarının olmadığı yurtlar ilk haliyle bile öğrenciler için yaşanılabilir yerler değilken mevcut durumda KYK yurtlarında kalan öğrenciler insanca koşullarda yaşayamıyor.

KYK yurtlarında kalabilen şanslı azınlığı sadece niteliksiz yaşam koşulları beklemiyor. 2024 ocak ayında Aydın Güzelhisar KYK Yurdu'nda bir sıra arkadaşımız intihar etti. Yurdun ismine yabancı değiliz. Çok değil daha birkaç ay önce aynı yurtda bir asansör faciası yaşandı, yaşanan faciada Zeren Ertaş hayatını kaybetti. Yurt yetkilileri yaptıkları ilk açıklamada makinelerin böyle arızalar yapabileceğini söylediler. İlk çıkan bilirkişi raporunda ise 'asansörde bakım faaliyetlerini gerçekleştiren firmanın, kabin kattan belirli mesafe uzaklaştığında hareketsiz kalmasını sağlayan emniyet düzeneğini (UCM) iptal etmesi nedeniyle ölümlü kazanın yaşanmasında asli kusurlu olduğu' belirtildi.

Zeren'in ölümüne sebep olan faciyanın, ihmal sonucu meydana gelen münferit bir olay değil; oldukça sistemli ve özenle örülmüş bir politikanın ürünü olduğunu söyleyebiliriz. Aynı şekilde İTÜ'lü sıra arkadaşımız Okan Bayram da; Zeren'in yurdunda intihar eden arkadaşımız Ceysu da bu geleceksizleştirme-köleleştirme politikalarının kurbanı olmuşlardır. İktidar ve sermaye el ele gençliği yalnız, sessiz, örgütsüz, toplumsal olaylara kayıtsız bir köle ordusuna çevirmeyi hedefliyor. Mevcut iktidarın, siyasal islamcı neoliberal politikaları karşısında biz gençlere düşen daha fazla yan yana gelmek, konuşmak, dayanışmak, örgütlenmek.

Devlet yurtlarına kapasite yetersizliği nedeniyle yerleşemeyen, mevcut konut krizi sebebiyle kendilerine bir ev tutamayan öğrenciler, ya fahiş fiyatlı özel yurtlara ya da tarikat yurtlarına mecbur bırakılıyor. İstatistiklere göre tarikat yurtlarının sayısı 2006'da 706 iken 2021 senesinde bu sayı 3.331'e çıkmıştır.

Tarikat yurtlarında tacize, istismara, zorunlu bir yaşam biçimi dayatmasına maruz kalıyoruz; Enes Kara maruz kaldığı bu yoğun baskı ve şiddet sonucu intihara sürüklendi; Mehmet Sami Tuğrul da yine aynı düzenin kurbanı oldu.

Güvencesizlik ve ucuz işçilik gençliğin alinyazısı mı?

Yaz aylarında neredeyse bütün üniversitelerin yemekhaneleri, günlük sabit menülere yüzde 200-yüzde 300 oranında zam yaptı. Yapılan bu zamlar yeterli gelmemiş olacak ki, birçok üniversite öğrencilerin aratılla beraber kampüsleri boşaltmasını fırsat bilerek yemekhane fiyatlarına yeniden zam yaptı. Devletin, öğrencilerin sadece yüzde beşine verdiği KYK bursu; sadece yüzde onuna verdiği KYK kredisi 1 ay boyunca okullarımızın yemekhanesinde yemek yemeye bile yetmiyor.

Yediğimiz yemeklerin ne derece sağlıklı olduğu, hazırlanırken hijyen koşullarının uyulup uyulmadığı ve besin değerleri ise şaibeli. Bize

sağlıklı, doyurucu, temiz ve yeterli besin sağlamakla yükümlü KYK yurdu ve üniversite yemekhaneleri, gün aşırı onlarca öğrenci arkadaşımızı zehirleyerek hastanelik ediyor.

Hayat koşulları bizi hızla işçileşen, borçlanan, güvencesizleşen bir toplumun parçası olmaya itiyor. Okullarımıza devam ederken kafelerde, barlarda, kurye olarak sokaklarda, staj yaptığımız ofislerde vd. daha düşük ücretlerle, esnek, güvencesiz ve daha yoğun çalıştırılıyor. Öğrencilik, yedek iş gücü ve ucuz emek olarak küresel kapitalizme göbekten bağlı Türkiye patronlarının iştahını kabartıyor. Örneğin Yemeksepeti'nin son hamlesi olan yaya kuryeliği büyük oranda öğrenciler yapıyor. Hepsiburada, "Efsane Öğrenci" adı altında kurduğu işçi-öğrenci ağıyla, senelerdir indirim dönemlerinde farklı üniversitelerden binlerce öğrenciyi Tuzla ve Gebze'deki depolarına getirtiyor çalışmaları için.

Yaşadığımız düzen bazı arkadaşlarımızı bizden çok daha erken, henüz daha çocukken işçileştiriyor.

Hayat koşulları bizi hızla işçileşen, borçlanan, güvencesizleşen bir toplumun parçası olmaya itiyor. Okullarımıza devam ederken kafelerde, barlarda, kurye olarak sokaklarda, staj yaptığımız ofislerde vd. daha düşük ücretlerle, esnek, güvencesiz ve daha yoğun çalıştırılıyor. Öğrencilik, yedek iş gücü ve ucuz emek olarak küresel kapitalizme göbekten bağlı Türkiye patronlarının iştahını kabartıyor.

Arda Tonbul da bu arkadaşlarımızdan biriydi, henüz 14 yaşındaydı. MESEM projesi kapsamında haftada dört gün çalışıp bir gün okula gidiyordu. Çalıştığı demir çelik atölyesinde kafası sac bükme makinesine sıkıştı ve ağır yaralandı. Tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti. Daha 14 yaşında bir çocuktuktu Arda, eğitim hakkı elinden alındı; sermayedarların kar hırsı yüzünden bir iş cinayetinde hayatını kaybetti.

Gücümüz birliğimizden gelir!

Geldiğimiz noktada gençliğin mücadelesi, demokratik üniversite mücadelesi ve yaşamsal sorunları; temel hakları için verdikleri mücadelenin yanı sıra bir hayatta kalma mücadelesine dönüşmüştür. Gençlik, artık sadece hakları ve öznesi olduğu alanlarda söz söyleyebileme talepleri için değil; yaşamak için de birlik olmak zorundadır. Kaldığımız yurtlarda, kampüslerimizde, işyerlerinde intihara sürüklenip; vahşi cinayetlere kurban olurken yetkililer olayların üstünü kapatıyor; uzun uğraşlarla kurdukları çarka zeval gelmesin diye çabalyorlar. Bu durum bize gösteriyor ki gençliğin, bir kişi daha eksilmemek için kendi gücünden ve örgütlüğünden başka bir dayanağı; çaresi yoktur.

Bu perspektiften yola çıkarak, Türkiye'nin dört bir yanında geçinemeyen üniversite öğrencileri

bir araya geldik ve 2022 senesinde **Geçimsizler Dayanışma Ağı**'nı kurduk. Barınma, beslenme, ulaşım gibi temel ihtiyaçlarımızı karşılamak noktasında bile olağanüstü bir çaba harcarken; okurken kötü koşullarda, esnek çalışma saatlerinde, düşük ücretlerle ve güvencesiz bir şekilde çalışmak zorunda kalırken; ders kitaplarımızı, materyallerimizi karşılayamazken; sosyal yaşama katılmak bizim için artık bir hayal olmuşken birbirimizden, örgütlülüğümüzden aldığımız güçten başka dayanabileceğimiz; çözüm yolu olarak görebileceğimiz bir düzlem yok.

Dayanışma ağıımız, kurulduğu günden beri birçok deneyim biriktirdi. Birçok şehirde **Geçimsizler** forumları düzenledik. İzmir'de ulaşım aylık indirimli abonman kampanyası başlattık; İstanbul ve İzmir'de kantin zamlarını protesto edip çay kahve dayanışmaları; Adana'da **Geçimsizler Kiracı Komisyonumuzu**; Denizli'de gençlerin yoğun çalıştığı hizmet sektöründe öğrencilerin yaşadığı sorunlara dair öğrenci işçi komisyonları kurduk. Bütün bu deneyimlerin ışığında

Gençliğin, bir kişi daha eksilmemek için kendi gücünden ve örgütlüğünden başka bir dayanağı; çaresi yoktur. Bu perspektiften yola çıkarak, Türkiye'nin dört bir yanında geçinemeyen üniversite öğrencileri bir araya geldik ve 2022 senesinde Geçimsizler Dayanışma Ağı'nı kurduk.

içine girdiğimiz eğitim öğretim yılında bir araya gelmeye, haklarımız için mücadele etmeye devam ediyoruz. KYK Yurtları'nda temsilcilik talebimizi yükseltip, yurt meclislerimizi kuruyoruz.

Tüm bu deneyimler bize gösteriyor ki; elde edilen her hak örgütlü bir biçimde mücadele neticesinde elde edilmiştir. **Geçimsizler**, bütün öğrencilerin geçinme problemlerini esas alan, kendilerini ifade edebilecekleri, dayanışabilecekleri ve mücadele ederek haklarını alabilecekleri bir hareket. Yaşam alanımız olan yurtlarda, öznesi olduğumuz kampüslerde, ucuz iş gücü olarak sömürüldüğümüz iş yerlerinde biz ölene kadar sesimizi duymayan herkese karşı; bizi bu düzene hapsedenlere karşı bir araya gelip haklarımız için mücadele etmekten başka seçeneğimiz yok.

Kampüslerden, yurtlardan, meydanlardan yükselttiğimiz çağrımızı buradan yenilemiş olalım: Bizler milyonlar ve beraberken çok güçlüyüz! Gelin; haklarımız, hayatlarımız ve geleceğimiz için birlikte yürüyelim!

Kampüslerde ve yurtlarda mücadeleye devam etme gücünü kadınlarla bir araya gelerek örmeli ve bu gücü örgütlü bir şekilde birbirimize vermeliyiz. Genç kadınların bu düzen içerisinde kaybolmasına ya da hapsolmasına karşı sosyalist feminist bir bilinç kurmaya ve çaba-çöküş-tükeniş eksenini içerisinden çıkarmaya devam etmeliyiz.

kamusal alandan uzaklaştırmaya devam ediyor.

Üniversiteler bizi hayal ettiği-mizden çok farklı bir tablo ile karşılıyor. Fakat genç kadınlar bu tablonun içerisinde silinip gitmek ya da eskimek istemiyor. Bizler Kampüs Cadıları olarak, üniversite-lerde genç kadınlar ile birlikte, bu şiddet ve yoksulluk düzenininin tam karşısında duruyor ve ona meydan okuyoruz.

Üniversitelerde yaşadığımız sorunlar sadece o üniversitelere özgü yönetim kadroları ya da akademisyenler ile açıklanamaz. Patriyarkal kapitalizm hayatlarımızı sadece ev içinde, iş yerinde kuşatmaya çalışmaz. Bunu anti-demokratik hiyerarşik yönetim birimlerinin bulunduğu, bilimden uzak sermayenin çıkarlarına ve kârına odaklı bilginin üretildiği, cinsiyetçi üniversite modelleri kurarak da yapmaya çalışır. Fakat biz genç kadınlar bu düzeni kurmak ve kalıcılaştırmak isteyen rektörlere, iktidara karşı demokratik üniversiteler için mücadele

etmeye devam edeceğiz.

Öfkeni Büyüt ve Mücadeleye Katıl!

Bu şiddet ve yoksulluk düzeninde günler parçalara bölünmüştür. Bu düzen bu parçaları yineler durur. Bütün günler hem birbirinin aynısıdır hem de değildir. Bizi bir sadece bir "öğrenci" olarak değil de bütünü yaratan bir kişi olarak da yutmaya çalışır. Ama yutamaz. Çünkü her geçen gün bu tekdüzelik bir öfkeye dönüşüyor. Bu öfkeyi bir bilince dönüştürmek ise bizim elimizde. Üniversitelerimize yaşadığımız sorunları odağımıza almak, isyan etmek, ifşa etmek de bizim elimizde.

Kampüslerimizde yaşadığımız tacizi, şiddeti ifşa etmenin önemli yollarından bir tanesi de üniversitelerimizde Cinsel Tacizi Önleme Komisyonları kurmak. CİTÖK üniversitenin cinsel tacize karşı politikalar ya da uygulamalar oluşturması için yönetime öneriler sunmasından akademide toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı çeşitli

kampanya ve eğitimler düzenleme-ye kadar birçok faaliyeti de içerisinde barındırıyor. Bu komisyonların kurulmasının bir diğer önemi ise kampüs içerisindeki dayanışma halimizin okul içerisinde kurumsal bir ayağı olması. Türkiye'deki üniversite sayısı 200'ü aşmış durumda ve her üniversitede olması gereken bu komisyon sadece 25 üniversitede kurulu. Var olduğu üniversitelerde ise aktif çalışma yürütmesi kayyum rektörler tarafından engelleniyor. Komisyonlar üniversite yönetimleri eliyle işlevsiz hale getiriliyor. Engellenmesinin sebebi ise öğrencilerin yaşadıkları sorunlar üzerine yan yana gelmesine, çözüm gücü olmasına ve örgütlenmesine ket vurmaktır. Fakat ne kadar engellenmeye çalışılırsa çalışılınsın CİTÖK'ler kurulmaya devam ediyor. Kazanımlarımızdan aldığımız gücümüzle tüm üniversitelerde CİTÖK'ler kurmak için ve kurulu olan komisyonları feminist bir perspektif ile işletmek için mücadelemizi sürdürmeye devam edeceğiz.

İktidar, kadınları yalnızlaştırarak hiçbir çözüm yolunun olmadığı fikrini dayatmaya çalışıyor. Kadınları, bu geçim ve gelecek kaygısı sarmalı içerisinde daha da fazla çalışmaya ve birbirleri arasında rekabet kurmaya itiyor. Yaşadığımız sorunları bireysel sorunlar olarak hayatımıza entegre ettirip politik parçaları birleştirmeye engel olmaya çalıştığı yerde biz kadınlar bize dayattıkları bu sistemi görüyor ve sorunun bireysel değil politik olduğunu vurguluyoruz. Kampüslerimizde yan yana gelişlerimizi engellemeleri ve failleri, çeteleri üniversite içerisinde dolaştırmaları bu yalnızlaştırma politikalarının bir ürünü. Tüm bunlara rağmen üniversitelerde, kampüslerde ve yurtlarda mücadeleye devam etme gücünü kadınlarla bir araya gelerek örmeli ve bu gücü örgütlü bir şekilde birbirimize vermeliyiz. Genç kadınların bu düzen içerisinde kaybolmasına ya da hapsolmasına karşı sosyalist feminist bir bilinç kurmaya ve çaba-çöküş-tükeniş eksenini içerisinden çıkarmaya devam etmeliyiz.

LGBTİ+lar demokratik üniversite talebinin neresinde?

32

Selen Dendeş

Dokuz Eylül Üniversitesi

Nedir bu demokratik üniversite? Öğrencilerin üniversitelerin önemli bir bileşeni olarak kabul görmesi ve üniversite kararlarının verilmesinde öğrencilerin sözünün geçmesiyle; bilimsel, özgür düşünce ortamı olacak bir mekan... Bu talep, bütün gençliğe yönelik bir talep olsa da; demokratik üniversite talebimizi yinelerken, bu talebin ayrılmaz bir bileşeni olan LGBTİ+ mücadelesi de unutulmamalı.

Üniversitelerin LGBTİ+lar için önemi

Üniversiteler; kişilerin belki de “yeni bir dünyayı gördükleri” ilk yerler. Bu, LGBTİ+lar için katbekat fazla. Toplumun her köşesine yerleşmiş LGBTİ+fobi; LGBTİ+ları kendi ailelerinin evinde olmak istedikleri insan olamamaya, “başka bir cinsiyettenmişçesine” davranmaya, kendi kimliklerini gizlemeye itiyor. Ailelerinden ilk defa üniversiteye gitme amacıyla uzaklaşacak LGBTİ+lar için tek başına, yeni bir şehirde, yeni bir hayata başlamak bir dönüm noktası. İlk defa kendi

kimliklerini özgürce yaşayabileceklerine inandıkları yerler üniversiteler. Fakat üniversiteye gelince karşılaştıkları manzara, özgür bir yaşamdan fazlasıyla uzak...

LGBTİ+lar -asında toplumun diğer kesimleri gibi- heteroseksist, patriyarkal ve kapitalist düzene; eğitim hayatlarının başlangıcından beri mahkum edilirler. Aile güzellemeleleriyle büyürler ve hayatlarını geri kalanında günümüz şartlarında asla kuramayacakları bir aileyi kurmaları gerektiği anlatılır onlara. LGBTİ+ çocukların var olabileceği, bizim ihtiyaçlarımızın farklı olabileceği vurgusu yoktur eğitim sisteminde. Bu konuya dair hiçbir politika üretilmemesinin sonucu olarak ise LGBTİ+ çocuklar kendini “farklı” ya da “hasta” görürler. Kendi kendini böyle görmesinden öte, toplum onlara bunu söyler. Üniversiteye geçiş ile bunun farklılaşmayacak olması, zaten var olan nefret dolu atmosferi yeniden üretir. Farklılaşmasını nasıl bekleyebiliriz ki? Üniversiteler, aynı düzen içerisinde kendini var eden farklı bir eğitim aşamasıdır sadece.

LGBTİ+lar, üniversitelerde ders içeriklerinde dahi kendilerine yer bulamıyorlar. LGBTİ+ dışlayıcı söylemlerle yürütülen akademi, neredeyse bütün ders içeriklerine sirayet etmiş durumda. Üniversiteler; LGBTİ+ haklarından bahsetmeyen hukuk fakülteleri, LGBTİ+ psikolojisinden anlamayan psikoloji öğrencileri, yapılırken LGBTİ+ların öznel koşullarını gözetmeyen “bilimsel deneyler”, LGBTİ+ bir çocuğa nasıl yaklaşılabileceğini bilmeyen eğitimciler, trans ve interseks vücutlar hakkında bir bilgisi olmayan tıpçılar, LGBTİ+lardan bahsedemeyen öğrenci kulüpleri ile dolu. Yeni bir LGBTİ+ kulübü açmak şöyle dursun, var olan kulüpler dahi çeşitli gerekçelerle kapatılıyor. Geçtiğimiz aylarda üniversite yönetiminin çeşitli hilelerle kapattığı Hacettepe Üniversitesi Kuir Araştırmaları Topluluğu QueerDeer bunlardan biri. Ondan önce ise Boğaziçi Üniversitesi'nin LGBTİ+ kulübü olan BÜLGBTİA+'nın kapatılma sürecine şahit olmuştuk.

LGBTİ+ hareketini büyütmenin sorumluluğu tüm LGBTİ+larda. Mücadeleyi büyütecek olan cüretkar hamleleri yakalamak zorundayız. Aksi takdirde zaten birçok engellemeyle karşı karşıya olan LGBTİ+ hareketi sönümlenmeye mahkumdur. Üniversitelerde ve hayatımızın geri kalan her alanında ses çıkarmaya devam etmeli, bu hareketi hep beraber büyütmeliyiz.

Üniversitelerde LGBTİ+ hareketi

2022 yılı itibarıyla, Türkiye’de bulunan 208 üniversitenin 32’sinde bir LGBTİ+ kulübü bulunmakta. Bu sayı sadece resmi olan kulüpleri yansıtmamaktadır. Resmi olmayanları çıkaracak olursak, sayı bir hayli düşecektir. Günümüzdeki YÖK ve kayyum rektör baskısı ile de bu 32 sayısının artmamaktadır.

Resmileşmemesine rağmen, bir üniversitede kurulan ilk LGBTİ+ topluluğu olan LeGaTo; 1996’da ODTÜ’de kurulmuştu. Sonrasında ise 2007’de bir üniversitede resmi bir şekilde kurulan ilk LGBTİ+ topluluğu olan Bilgi Üniversitesi Gökkuşluğu LGBT Kulübü, 2013’te bir devlet üniversitesinde ise ilk kez resmi bir şekilde kurulan Galatasaray Üniversitesi Lions Kuir Kulübü ile üniversiteler günümüze gelene kadar hareketlenmeye devam etti.

Bu kadar resmi kulüplerden bahsetmişken, bizim için resmîyetin çok da büyük bir öneminin olmadığını altını çizmek gerekir. Resmîyetin önemi şuradan gelmektedir: üniversite yönetiminin LGBTİ+ları tanıması. Resmi bir LGBTİ+ kulübünün açılabilmesi demek, üniversitenin içinde LGBTİ+ların var olduğunu ve belli çalışmalar yürütmekte olduğunu üniversite yönetimi tarafından görülüyor olması demektir. Ama bu resmîyet vurgusunu yap-

madan da, üniversitelerde örgütlenmek pek tabii mümkün.

Yurtlar ve LGBTİ+lar

Barınma sorununun hat safhada olduğu üniversiteli gençlik içerisinde, LGBTİ+ların bu konuyla olan bakışımı çok farklı yönler taşır. Cis-heteronormatif öğrenci yurtları, tüm LGBTİ+lar için zor ve güvensiz alanlar yaratsa da, trans öğrenciler doğrudan baskı altındadır. Cinsiyet uyum sürecini neredeyse tamamlamış trans öğrenciler dahi, kimliklerini değiştirememiş olmalarından dolayı farklı bir cinsiyetin yurdunda kalmak zorunda bırakılıyorlar. Bunun sonucu olarak gördükleri psikolojik baskı ve şiddet, zaman zaman yerini fiziksel şiddete bile bırakabiliyor.

İkili cinsiyet sınırları dışında kalan translar ise (non-binary, gender fluid, vs...) trans beyanları göz önünde bulundurulmadan, atanmış cinsiyetlerine göre yurtlara yerleştirilmektedir. Sadece iki cinse göre yurtların yapılıyor olmasından kaynaklı bu yürütmeye çözüm önerisi dahi getirilememektedir. Cisseksist düzenin içerisinde yaşayan bir trans olmanın küçük bir özeti sayılabilecek bu durum; aslında savaşılmaması gereken şeyin, doğrudan cisseksist ve heteronormatif olan bu sistem olduğunu bizlere kanıtlar nitelikte.

Yurtlarda kalmanın zorluklarını fark edip evde kalmak isteyen LGB-

Tİ+ları ise, çok iyi şartlar beklemede: Görünür kimlikli LGBTİ+lara kiralanmayan evler, ateş pahası kira fiyatları...

Ne yapmalı?

Bu tartışmalar üzerine şunu söylemek gerekir ki: LGBTİ+ların içerisinde olmadığı bir gençlik hareketi eksiktir. Başta üniversiteler için, ama aslında tüm dünya için istediğimiz özgür ve demokratik yaşamlarımız için olan mücadelede, LGBTİ+ların sözünü söylemesi için alan açmamak; o harekette çok önemli bir dinamiği kaçırmaktır.

En önemlisi de; doğrudan LGBTİ+ hareketini büyüten mücadele alanları yaratmak, ama aynı zamanda bir yandan ilerleyen sosyalist gençlik hareketini büyütmek. Gençlik hareketi LGBTİ+larındır aynı zamanda, kendini oradan ayırık görmek ve olaylara özcü bir bakış açısıyla yaklaşmak LGBTİ+ hareketini sınırlı bir konumda bırakır.

LGBTİ+ hareketini büyütmeyen sorumluluğu tüm LGBTİ+larda. Mücadeleyi büyütecek olan cüretkar hamleleri yakalamak zorundayız. Aksi takdirde zaten birçok engellemeyle karşı karşıya olan LGBTİ+ hareketi sönümlenmeye mahkumdur. Üniversitelerde ve hayatımızın geri kalan her alanında ses çıkarmaya devam etmeli, bu hareketi hep beraber büyütmeliyiz.

LGBTİ+ların içerisinde olmadığı bir gençlik hareketi eksiktir. Başta üniversiteler için, ama aslında tüm dünya için istediğimiz özgür ve demokratik yaşamlarımız için olan mücadelede, LGBTİ+ların sözünü söylemesi için alan açmamak; o harekette çok önemli bir dinamiği kaçırmaktır. En önemlisi de; doğrudan LGBTİ+ hareketini büyüten mücadele alanları yaratmak, ama aynı zamanda bir yandan ilerleyen sosyalist gençlik hareketini büyütmek.

George-Grosz, Patlama (1917)

Kapitalizm ve kültürel hegemonya

Adar Abluk Ege Üniversitesi

Kapitalist toplumda insanlar kişisizleştiriliyor, salt bir üretim makinesine dönüştürülüyor; kendisine ve kendi üretiklerine gittikçe yabancılaşıyor. Özneleşebileceği, kendini var edebileceği her alandan soyutlanıyor. Gündelik yaşam içerisinde ne yapacağı bile başkaları tarafından biçimlendiriliyor.

Savaşların ve yoksullaştırmanın hakim olduğu bu çağda uyuşturucu kullanımı, intihar, suç oranlarının giderek arttığını, insani tüm değerlerin ortadan kalkma noktasına varmasıyla birlikte devasa bir kültürel yozlaşma içerisinde olduğumuzu söyleyebiliriz. Tüm bu sürecin sonucu muazzam bir zihinsel yoksullaşma ve körelmedir.

Sınıflar arasında mücadele sürerken insanlar sömürülmekte, doğa yağmalanmakta; güzelliğe, iyiliğe, estetiğe, ahlaka dair ne varsa renk-

siz bir hale dönüştürülmekte veya kaybolup gitmektedir. Bu renksiz dünyadan etkilenenler ise hep ezilen kitlelerdir.

Bu sorunlar yalnızca kapitalizmin ortadan kalkmasıyla son bulabilir

Altyapı-Üstyapı ilişkisi

Kültürel hegemonya üzerine eğilirken Marksizmin önemli kavramları olan altyapı-üstyapı kavramlarını bilmek ön açıcı olur. Altyapı, ekonomik ilişkilerden; üstyapı ise toplumun düşünsel yapısını belirleyen eğitim, hukuk, din, kültür, sanat gibi unsurlardan oluşur. Altyapı ilişkisini tek yönlü ele alan kimi görüşlere göre altyapı üstyapıyı belirlerken üstyapının özerkliği yoktur

ve altyapıyı etkilemez. Gramsci ise asıl dönüştürücü olanın altyapıdaki mücadele olduğunu kabul ederek şunu ekler: Üstyapı da altyapıyı etkileyebilir. Yani üstyapıdaki unsurlar büyük oranda egemen sınıf tarafından belirlense de burada verilecek mücadele de altyapı ilişkisini belirleyebilir. Üstyapıdaki hakim ideoloji, egemen sınıfın ideolojisidir.

Egemen ideolojinin hakim olduğu üstyapı ise işçi sınıfının ve ezilenlerin ideojik, düşünsel ve kültürel olarak gelişmesinin karşısındadır. Buradan yola çıkarak ezilenlerin üstyapıda vereceği mücadelenin altyapıyı dönüştürmede önemli

Egemen ideolojinin hakim olduğu üstyapı ise işçi sınıfının ve ezilenlerin ideojik, düşünsel ve kültürel olarak gelişmesinin karşısındadır. Buradan yola çıkarak ezilenlerin üstyapıda vereceği mücadelenin altyapıyı dönüştürmede önemli olduğunu söyleyebiliriz. Fakat asıl dönüştürücü olanın altyapının değişmesi, yani varolan üretim ilişkilerinin değişmesi olduğu unutulmamalıdır.

olduğunu söyleyebiliriz. Fakat asıl dönüştürücü olanın altyapının değişmesi, yani varolan üretim ilişkilerinin değişmesi olduğu unutulmamalıdır.

Hegemonya Nedir?

Hegemonya, sınıflı toplumlarda bir sınıfın başka bir sınıfa kendi egemenliğini, yani sömürü ilişkilerini kabul ettirmesinin güçlü bir biçimidir. Egemen sınıfın sermayesini, özel mülkiyetini, var olan üretim ilişkilerini; eğitim, sanat, aile kurumu, bilim, felsefe, din vs. aracılığı ile ayakta tutması, meşurlaştırmasıdır.

Egemen bir sınıfın egemenliğini sürdürmesi, bu sınıfın kendi dünya görüşünü, kültürünü alt sınıflara kabul ettirme yeteneğine bağlıdır. Bu başarı sağlandığında egemen sınıf fiziki zora kısıtlı bir biçimde

gereksinim duyar çünkü özünde kendi sınıf çıkarı egemenlerin çıkarıyla ters düşen ezilenler burjuvazinin çıkarını kendi çıkarıymış gibi kabul eder. Egemenlerin bu başarısı ezilenlerin bir yanılmasıdır.

Kapitalizm insanların gerçeklikle bağını koparmak ister, bunu da birçok yolla yapar: haberler, sosyal medya, müzik, gazeteler, resimler, heykeller, fotoğraflar, zor aygıtları...

Kapitalizmin yarattığı "gerçeklik" egemenlerin çıkarını herkesin çıkarlarına olan düşüncelermiş gibi kabul ettirmeye yöneliktir. Bunun yerine tüm ezilenlerin çıkarına hizmet edecek bir toplumsal gerçekliğin gün yüzüne çıkarılması sermayenin düzenini sarsar. Bu yüzden sermaye kendi "gerçekliğini" yani kültürünü yaratmak ve dayatmak zondadır. Gramsci buna "kültürel hegemonya" der.

Tarihsel süreçte sınıf mücadelesi şiddetlendiğinde var olan egemen sınıf zor aygıtlarını kullanarak kendi egemenliğini bir biçimiyle sürdürmüştür. Bugün egemen olan burjuvazi kendi egemenliğini sürdürürken salt zor aygıtları, yani tank ve tüfek ile değil; ideolojik ve kültürel hegemonya ile kendi egemenliğini sürdürmeye çalışır. Ezilenlerin düşüncesi, hayalgücü, ütopyası, umutları bugün burjuvazi tarafından birçok araç ile işgal edilmiştir.

Burjuvazinin bugün kendi kültürel hegemonyasını kabul ettirmesi onun ilk bakışta güçlü olduğu anlamına gelebilir, fakat böyle bir hegemonya kurma zorunluluğunun kendisi bile burjuvazinin uzun ölümlükte güçsüzlüğünün göstergesidir. Başka bir dünya yaratmak isteyen özneler açısından bu hegemonyanın kırılması, ezilenlerin sınıf çıkarına hizmet edecek bir kültürün inşa edilmesi önemli bir sorundur.

Sermaye ve tahakküm ilişkilerinden koparılmış bir kültürel üretim süreci hedeflemeliyiz!

Bugün karşı kültür gibi görünen muhalif içerikli kültürel üretimler dahi esasında gerek üretim, gerek dolaşım gerek sermaye ilişkileri bakımından mevcut egemenlik ilişkisini yeniden üretiyor. Festivaller, filmler, konserler, sergiler vd. bu kültürel kuşatmanın parçası. Tam bu nedenle sermaye ilişkilerinden arındırılmış bir kültürel üretim, dolaşım süreci inşa etmeliyiz.

Karşı hegemonik bir kültürel inşa süreci henüz üretim aşamasından başlayarak mevcut statükoyu parçalamak zorunda. Bu bağlamda kendi filmlerimizi/festivallerimizi, şarkılarımızı/konserlerimizi, sergilerimizi/resimlerimizi, oyunlarımızı, tasarımlarımızı vd. toplumsal mücadelelerle güç vermeye indirgenmiş birer içerik olarak ele alamayız.

Bu sürecin kendisi hazzın, coşkunun, neşenin yeniden inşasını da içerir.

Bugün karşı kültür gibi görünen muhalif içerikli kültürel üretimler dahi esasında gerek üretim, gerek dolaşım gerek sermaye ilişkileri bakımından mevcut egemenlik ilişkisini yeniden üretiyor. Festivaller, filmler, konserler, sergiler vd. bu kültürel kuşatmanın parçası. Tam bu nedenle sermaye ilişkilerinden arındırılmış bir kültürel üretim, dolaşım süreci inşa etmeliyiz.

George-Grosz, Cenaze (1918)

